

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

TUTANAK DERGİSİ

-----0-----
8'inci Toplantı
5 Kasım 2025 Çarşamba
----- 0 -----

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, sivil toplum örgütlerinin Komisyonunda bugün yapacakları sunuma ve Komisyonun saha çalışmalarına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı Yusuf Çelebi'nin, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, istekleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Engelliler Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Ateşer'in, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Engelliler Konfederasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serhat Gökpinar'ın, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

4.- Engelliler Konfederasyonu Genel Sekreteri Abdülmecit Yılmaz'ın, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

5.- İşitme Engelliler Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Muammer Ay'ın, işitme engelli bireylerin ve diğer engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

6.- Türkiye Sağırılar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Orkun Utsukarcı'nın, sağır bireylerin karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

7.- Zihinsel Özürlüler Federasyonu Genel Başkanı Aynur Dankaz'ın, zihinsel engelli bireyler açısından mevcut durum, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

8.- Türkiye Körler Federasyonu Başkanı Hasan Tatar'ın, görme engelli ve diğer engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, Engelliler Konfederasyonu, İşitme Engelliler Federasyonu, Türkiye Sağırılar Konfederasyonu, Zihinsel Özürlüler Federasyonu ve Türkiye Körler Federasyonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN
TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

-----0-----
8'inci Toplantı
5 Kasım 2025 Çarşamba
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.39'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, sivil toplum örgütlerinin Komisyonunda bugün yapacakları sunuma ve Komisyonun saha çalışmalarına ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı Yusuf Çelebi tarafından, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, istekleri ve çözüm önerileri,

Engelliler Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Ateşer tarafından, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, tespitleri ve çözüm önerileri,

Engelliler Konfederasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serhat Gökpinar tarafından, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri,

Engelliler Konfederasyonu Genel Sekreteri Abdülmecit Yılmaz tarafından, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, tespitleri ve çözüm önerileri,

İşitme Engelliler Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Muammer Ay tarafından, işitme engelli bireylerin ve diğer engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri,

Türkiye Sağır Konfederasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Orkun Utsukarcı tarafından, sağır bireylerin karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri,

Zihinsel Özürlüler Federasyonu Genel Başkanı Aynur Dankaz tarafından, zihinsel engelli bireyler açısından mevcut durum, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri,

Türkiye Körler Federasyonu Başkanı Hasan Tatar tarafından, görme engelli ve diğer engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, Engelliler Konfederasyonu, İşitme Engelliler Federasyonu, Türkiye Sağır Konfederasyonu, Zihinsel Özürlüler Federasyonu ve Türkiye Körler Federasyonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 18.02'de toplantıya son verildi.

5 Kasım 2025 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.39

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi ZIRHLIOĞLU (Bursa)

---- 0 ----

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, çok kıymetli Komisyon üyesi milletvekillerimiz, sivil toplum kuruluşlarımızın çok değerli temsilcileri, kıymetli çalışma arkadaşlarım, çok değerli basın mensuplarımız; sizleri saygıyla selamlıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, sivil toplum örgütlerinin Komisyonunda bugün yapacakları sunuma ve Komisyonun saha çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yine, bugün birlikteyiz, yarın da inşallah birlikte olacağız. Bu süreci, hızımızı yoğunlaştırarak devam ettireceğiz çünkü malum Komisyon çalışmalarımız sınırlı bir süreye yayılmış vaziyette, maksimum dört ay. O yüzden, bu yoğunluğu birlikte inşallah heyecanla, hedeflere yönelik taşıyacağız.

Tabii, ben bu vesileyle, bu yoğun tempoda, bu ciddiyette bu heyecanla, fikirleriyle, düşünceleriyle, yönlendirmeleriyle Komisyonumuza güç katan tüm değerli üyelerimize, değerli milletvekillerimize öncelikle teşekkür ediyorum ve tabii bugün çok kıymetli konuklarımız var, en güçlü paydaşlarımız var bugün aramızda; sivil toplum kuruluşlarımız var. Tabii, bizim için sivil toplum dışarıdan bakan bir göz değil, sürecin asli unsuru çünkü biliyoruz ki ülkenin dört bir tarafında engelli bireyler için mücadele eden, emek veren, çözüm arayan ilk ses, en güçlü ses sivil toplumdan yükselmiştir. Sivil toplumun gözlemleri, talepleri, önerileri Komisyon çalışmalarımızın asli unsurudur, temelidir. O yüzden, bugün burada Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, Engelliler Konfederasyonu, İşitme Engelliler Federasyonu, Zihinsel Özürlüler Federasyonu ve Türkiye Körler Federasyonu temsilcilerini hep birlikte dinleyeceğiz.

Bizim anlayışımıza göre, Komisyon, Türkiye'nin her köşesine atılan bir adımın, verilen bir emeğin takibini yapmaktadır. O nedenle, hep birlikte yaz dönemi dâhil olmak üzere sahada olduk. 100'e yakın sivil toplum kuruluşuyla bir araya geldik; dinledik, notlar aldık. Raporumuza bunları en güçlü şekilde ne yapacağız? Dercedeceğiz. Bazen bir okulda, bazen bir dernekte, küçük bir odada belki, bazen büyük toplantı salonlarında, bazen bir ailemizin sıcak ev sahipliğinde onların yuvasında bireylerimizin hikâyelerini bizzat onlardan dinledik. Her görüşme bizler için yepyeni bir pencere oldu, yepyeni bir vizyon oldu. Bugün o görüşmelerin iziyle buradayız çünkü Komisyon olarak hazırlayacağımız raporun en değerli kaynağı sahadan gelen bu gerçekliktir. Hep ifade ediyoruz, biz bu çalışmayı masa başında değil, hayatın içerisinde yürütüyoruz ve şuna inanıyoruz ki politikanın özü insanın hikâyesine dokunmak, o hikâyeyi birlikte taşımak, birlikte güzelleştirmektir.

Değerli katılımcılar, her bir federasyonun, her bir konfederasyonun yıllardır sürdürdüğü çaba bu ülkenin vicdan atlasını oluşturuyor. Sizler sadece engelli bireylerin değil, bu toplumun tamamının sesi, dayanışmanın, birlikteliğin en canlı, en somut örneğisiniz. Biz, devletin tüm kurumlarıyla kuruluşlarıyla bu sesi duymak, bu sesi güçlendirmek ve bu sesi ileriye taşımakla sorumluyuz. Engelli bireylerin sorunlarını sadece tespit etmek değil, çözüm yollarını, sahadan gelen önerilerle, tekliflerle birlikte inşa etmek arzusundayız. O yüzden, sivil toplum, bizim en yakın yol arkadaşımız. Komisyon olarak çizdiğimiz vizyon net, biz engellilik meselesini bir yardım veya bir destek politikası olarak değil, hak temelli vatandaşlık meselesi olarak ele alıyoruz. Fırsat eşitliği, erişilebilirlik ve katılım bizim için sosyal adaletin üç ana unsuru ve bu unsurların, bu sütunların güçlenmesi sivil toplumla kurulan güçlü iş birliğiyle mümkün, güçlü politika, güçlü saha verisiyle mümkün. Güçlü saha verisi de ancak sivil toplumla ne yapılır? Elde edilir. En başından beri bu Komisyonun rotasını birlikte düşünmek, birlikte üretmek ve birlikte çözüm bulmak olarak kurguladık. İnşallah, gerek toplantılar sürecimizde, buluşmalar sürecimizde ve gerekse rapor sürecimizde bu hassasiyetten milim sapmadan en güçlü şekilde bu süreci yürüteceğiz.

Her birinize katılımınız için, katkınız için, emeğiniz için şimdiden şükranlarımı arz ediyorum. Bugünkü toplantımızın da ülkemiz için, engelli bireylerimiz için yaşamına dokunacak güçlü sonuçlar getirmesini temenni ediyorum ve tabii, şimdi söz bugün öncelikli olarak değerli Konfederasyonumuz, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı Yusuf Çelebi'yle başlıyor.

Bu arada heyetini ben takdim edeyim: Genel Sekreter Doktor Ayhan Metin, aynı zamanda Komisyon uzmanımız kendisi. Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Üyesi Hacı Ali Şimşek ve Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Üyesi Bülent Tekin.

Buyurun Değerli Başkanım.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Özür dilerim, aynı zamanda Aynur Hanım bizim hem Başkan Vekilimiz hem de Zihinsel Engellilerin de Başkanı, onu da düzeltelim; Aynur Dankaz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Öyle mi? Listede görmedim.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Evet, bende Başkan Yardımcısı, bir de Zihinsel Engelliler Federasyonunun da Başkanı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı Yusuf Çelebi'nin, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, istekleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Saygıdeğer Bakanlarım, bizde hep şöyle bir usul vardır, gerçek usulde budur: Valiler genel müdür olur, biz onlara vali deriz. Bu nedenle siz bizim Bakanlarımızısınız. Gördüğüm kadar -diğer vekiller ses vermeyince- şu an Jülide Hanım ile siz Değerli Bakanım buradasınız.

Değerli vekillerim, öncelikle, biz engelliler dünyasındaki sürece ailelerimiz, toplum hep şöyle bakmıştır: Bu alana kim bakar, kim el atar diye düşünürken yıllar önce, 2000'li yıllar öncesi, bir dönem benim de öğretmenliği yapan -sağ tarafımda- Hasan Tatar Bey'in de -hukukçu aynı zamanda öğretmenimdi- devleti mahkemeye verdiğimiz zamanlar oldu. Bir insan yaşadığı devleti mahkemeye verir mi? Hak elinden alınırsa verilir. Öğretmen etmiyorlardı, aynı masalarda, aynı sıralarda okuyorduk, rektör aynı rektör, öğretim görevlisi aynı öğretim görevlisi, mezuniyet aynı; o öğretmen, ben santralci. Öyle olunca, biz bunu hazmetmedik, doğru bir şey olmadığını söyledik. O zaman bir kısım arkadaşlarımız mahkeme yoluyla öğretmen oldular. Son dönemde, böyle özet geçeyim ki hakkı hak sahibine vermekle birlikte, son zamanda hakkın geriye gittiğini de söylemek istiyorum. Doğrusunu, önce gerçeği ortaya koyalım, eksikliği de birlikte çözelim. Biz devleti mahkemeye verdik, öğretmen olduk. Daha sonra bütün siyasi partilerin birleştiği, çok değerli Cumhurbaşkanı, dönemin Başbakanı iken engellilerle ilgili Engelliler Yasası'nın çıkarılması ailelerimiz tarafından, engelliler tarafından bir devrim niteliğinde oldu ve Dünya alkışladı, tek Türkiye'dekiler değil çünkü öyle bir kanun çıktı ki belki bizim kanunumuz Avrupa'da gerçekten yoktur; kanundan bahsediyorum. Çok ciddi şeyler de devreye girdi: Evde bakım, engellilere ÖTV, öğretmen ataması, son dönemlerde bütün partilerin üzerinde anlaştığı engelli hâkim. Bunlar bizim için gerçekten özlem duyduğumuz, talepte bulunduğumuz, yapmak istediğimizi bize yaptırmadıklarından dolayı ızdırıp duyduğumuz konulardı. Devletlerin el ve ayakla yönetilmediğini, akılla yönetildiğini... Maalesef, biraz tarihi çok eskiye, sonra da bugünkü tarihe getireyim, cumhuriyet öncesi Peygamber Efendimiz sahabesini engelliden seçerken -diyoruz ya "Hâkim olamaz."- vekaletini engelleme bırakırken sonra belli bir süre engellinin öğretmen olmayacağını, daha sonra yükselmekte sıkıntı yaşayacağını, istihdam kısıtlılığını; daha sonra öğretmenlik hakkının verildiğini, yasanın çıkmasını gördük; biz buna "Elhamdülillah." dedik. Bütün partiler belki kendi içerisinde siyaset gereği birbirlerini eleştirirken engelli konusu söz konusu olunca oy birliğiyle çıkıyordu. Bu nedenle, bu alana destek veren Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere tüm muhalefet parti liderlerine, tüm partilere engelliler adına şükranlarımı sunuyorum.

Ne istiyorsunuz? İsterseniz biraz istekleri hızla sıralayalım. 90 maddelik bir doküman hazırladım, 90 maddeyi bir bir anlatmayacağım. Ayhan Bey slaytta gösterir, ben ezbere, şimdilik kafamda olanları sunmaya çalışacağım ama daha sonra bu dokümleri size verip bu dokümanların takipçisi birlikte olacağız.

Çok değerli Bakanlarım, değerli milletvekillerim; ne istiyoruz? İnanın ki siz ne istiyorsanız biz de onu istiyoruz, sizden farklı bir şey istemiyoruz. Ne istiyoruz? Sizin gibi araç kullanmak istiyoruz. Ne istiyoruz? İstihdamda yer almak istiyoruz. Ne istiyoruz? Kullanılan tüm hakları birey olarak biz de kullanmak istiyoruz. "Kullanmıyor musunuz?" Evet, kullanmıyoruz çünkü bir kısım haklarımızı kullanmak istesek de gerek yasalar anlamında, gerek bürokratların -işgüzarlığı diyeyim mi? Demezsem bana dert olur- işgüzarlığından, gerekse bazen körlüğümüz albeninin önüne geçiyor, bedensel engelliliğimiz albeninin önüne geçiyor. Acaba, ben bir kamu kurumunda daire başkanımı, bana bağlı bin personel var. O kurumdaki 24 daire başkanının ilk 3'ündeymim, bunu ilgili kişiye söyleyebilirsiniz. İndirim istemiyoruz "Ya, niye buradasın?" diyeceksiniz o zaman şunu istiyorum ama peşinden bu olmaz... Diyorum ki: Bir, engellilerle ilgili engellinin varlığından dolayı buna ister tazmin deyin, isterseniz hak deyin, isterseniz ödenek deyin; engellinin engelinden dolayı gözetilmeden, gelir dikkate alınmadan bir ödenek koyalım birlikte, bunu da asgari ücrete bağlayalım, ikide bir talep etmeyelim, hiçbir indirimden de bizi yararlandırmayın. Biz, o ödenekle paramızı biriktirip kullanırız, onunla diğer haklarımızı karşılarız, o ödenek yetmezse de cebimizden gereğini yaparız. "Yok, bunu yapmıyoruz." O zaman diyoruz ki: Haklarımızı yasaya bağlayın, doğru işletin, işletirken de birey özelinde tasarruf olmaz... Bugün, mesela, şu anda evde bakımı sosyal destek içerisinde ödüyünüz, yarın ÖTV gibi olacaktır. Biz, bunu nasıl eleyeceğiz? Bunları engelli indiriminden daha çok eşit yaşam, eşitlik ilkesi yasası istiyoruz. Bu eşitlik yasasında engellilerle ilgili bir ödenek koyalım, asgari ücretin 1 kat, 2 katı neyse ve bu gelir düzeyine dokunmadan herkese verilsin, hiç kimseye indirim olmasın; bu birinci şık. Madde madde birkaç tanesini gideceğim.

Evde bakımla ilgili daha önce yüzde 50 ve üzeri olana doktor "ağır" cümlesini koyduğu takdirde bu ailelere 2005 tarihinden sonra evde bakım verildi, verilirken de yaşlısına da yatağa bağımlısına da engelli eğer ihtiyaç sahibi ise ona da. Aileler -emin olunuz ki bunu söylerken belki engellilere haksızlık olacak ama olsun, gerçeği söylemekte yarar var- o çocuğun hatırına o gün eve ekmek geliyor, eve ekmek götürüyor ismiyle birlikte, daha güzel bakabiliyor çünkü anne işe gitmiyor, ona bağlı yaşıyor. Burada da ne yaşıyoruz? Burada da şunu istiyoruz: Evde bakımı asgari ücretin katsayısına bağlayalım, örnek vereyim, şu anda aramızda olan arkadaşlar olduğu için söylüyorum: Bir evde 2 engellisi var, tek anne çalışıyor, tek anne çalıştığı için annenin aylık geliri asgari ücretin üçte 2'sini geçtiği için kişi başı -200 lira geçiyor- o kadıncağız 12 bin lirayı almıyor 200 lira için. Bir, asgari ücretin 4 katını koyalım, 5 katını, 8 katını koyalım, o şekilde hiç vermeyelim ya da geçtiği kadar kademeli kesinti yapalım. 100 lira mı geçiyor, 100 lirasını kesin, üstünü verin. İki, bakan anne çocuk öldükten sonra işsiz kalıyor çünkü çocuğu için işe girmiyor; sigorta gelmesini talep ediyoruz, bakıcıya sigortanın bağlanmasını istiyoruz.

Yine, ÖTV'yle ilgili bir iki cümleyle başlayayım, biraz özetlemeye devam edeyim. Daha önce engellilerle ilgili bedensel engelliler getiriyordu bu araçları. Evet, 2005 tarihindeki konulan kanunla birlikte ihtiyaç sahibi olan, yüzde 90 ve üzeri olan engellilere bu hak tanındı. Adını biz devlet olarak istismar koyduk, daha sonra istismarın önünü kesmek için tüm engellilerin haklarını önce aşağı çektik "Acaba vazgeçerler mi?" diye ve istismar devam etti. Bu kez çözümü dışardaki arabanın gelmesinden daha çok yerli araca çevirdik. Bunların tümünü yaptığımız zaman istismar aynı istismar, sayı aynı sayı, alım sayıyı her zaman geçiyor. Bu düzenlemeleri yaparken biz engellilere sormadılar: Arkadaşlar, bu istismarlar niye oluyor, bunları nasıl çözelim, bu geliri nasıl düzeltelim? "Biz yaptık, bitti." "Yaptık, bitti." olduğu takdirde başarılı olamazsınız diyoruz; lütfen kimse üzerine almasın bu dediklerimi. İş birliğiyle iş çözeceğimizi konuşuyoruz.

Şimdi, önerimiz şu: ÖTV'nin düzeltilmesi. Bir, eski hâline döndürülmesi. Hepiniz arabası beş yıl geçtikten sonra gücünüz dâhilindeyse tekrar tamire gitmemek için, güvenli bir şekilde binmek için, kaza yaparken sakat kalmamak için mümkün olduğu kadar her çıkan arabanın güvenliğini almak istiyorsunuz. Engelliye de "On yılda bir olsun." diyorsunuz, on yılda biri de "Yerli araç olsun." diyorsunuz yani şu demek: Bir "Güvenli arabaya binemezsiniz." İki "On yıla kadar araba satın alamazsınız." Ya, benim eşim,

kadıncağız tek başına bu arabayı tamire götürecektir, tamircinin başında bekleyip gelecek. Aile reisi, siz, kendiniz binip götürüyorsunuz, eşiniz götürmüyor. Benim eşim aracın on yıl olması, yerli olması daha çabuk arızalanacağı, ikide bir tamire gideceği... Bence siz dâhil eşinizin tamire gitmesini... Her ne kadar kadın eşitliğini savunsak da siz de eşlerinizin sanayiye gitmesini istemezsiniz. Bu nedenle, bu araçların eski hâline döndürülmesi, üç yıla çekilmesi, güvenli binilmesi ve istismara çözüm öneriyorum.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Başkanım, işitme engelliler var, anlamıyorlarmış.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Var orada tercümanımız...

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Bülent Bey'i karşıma oturtun, o dudak okuyor, Bülent Bey'in koltuğunu değiştirin. Başka varsa, yüze bakanları alın, onlar dudak okuyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Siz devam edin Başkanım.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Evet, şimdi istismarı nasıl birlikte çözeriz? Gelin, onu birlikte çözelim arkadaşlar. Bir, hasta ile engelliği ayıralım. Hasta arkadaşlarımız adı üzerinde hasta, yatağa bağımlı. Yatağa bağımlı arkadaşlarımızın sedyeden hareket ettiği -bir kısım dostlarımız alınacaktır ama gerçeği ortaya koyalım- yüksek tavanlı araç hakkı verelim; alan alsın, almayan almasın. İki, kanununda gelen hakkı zaten adrese dayalı koymuşuz engellilerle ilgili her ne kadar insanlık ilkesine, eşitlik ilkesine aykırı düşüsek de istismarı kesmek adına. Elimiz sizin eliniz. Engellilerle ilgili bir logo koyalım. Ben Antep'ten yola çıktım, geliyorum. Şoför tek başına biniyor, şoföre bakacak içinde engelli yok. "Hele yakışıklı dur, nereye gidiyorsun?" Araba engelli arabası, logoyu görecektir çünkü. Her geçtiği yerde arabanın engelli aracı olduğunu görecektir ve bu istismar olmayacak. Bakın, geçen, bundan üç ay önce yerli araca çevirdiniz, yerli araçta bir iki markaya teslim olduk; bir. İki, o markaların fiyatı yükseldi. Üç, o markalara, Ayhan Bey kendi bindiği engelli aracıyla o arabaya binemiyor çünkü o sandalye aracın bagajına giremiyor. İyilik yaptık diye düşündük maalesef iyilik yapmadık. İkinci bir kayıp, yine engelliler, bedensel engelliler dış ülkeden getirebiliyor, yine frenleme, paranızın dış ülkeye gittiğinin farkında değilsiniz. Bunların tümünü koyarsak istismarı çözmüş oluruz diye düşünüyorum.

Engelli istihdamı konusunda bir de engelli ehliyeti, H ehliyeti konusu var. Şimdi yönetmelik çıkar değişir: "Senin engelin şöyle oldu sen buna binemezsin." Arkadaşlar, rapor yönetmeliğini değiştirebilirsiniz. O akışın kamburunu düzeltmediğiniz takdirde o arkadaşın engeli düzelmemiştir. Daha önce kanun çıkarken engellilerin uzvuna göre kanun çıktı yani Yusuf Çelebi'nin 2 gözü görmüyorsa sürekli, yüzde 100. Değerli vekillerim, hepinize sesleniyorum: Geçen gün muayeneye gittim, ben doğuştan görme engelliyim, üniversite mezunuyum, yüksek lisans mezunuyum, doktor baktı "Tansiyonun var." dedi çünkü nabızda görüyor. "Evet." dedim "Şekerin de var." dedi "Evet." dedim, "Galiba biraz da görme engellisin." Neyse bu da çok önem değil dedim, ya, bunlar espri mi yapıyor. Dedim ki: Değerli dostlar, ben doğuştan görme engelliyim, raporum sürekli, sizden ricam sürekli olanların tekrar gelmemek adına bu rapora sürekli koyun, sürekli olanlar da buraya gelmesin, geliyorsa aynı şekilde iade edin. Bir gün sonra çıktım, e-devlette iki gün sonra "Beş yıl sonra kontrol." Arkadaşlar, beş yıl sonra benim gözlerim açılmaz ki. Yani benimle alay mı ettiler, rapor yönetmeliğinde bir yanlış mı var, bu rapor yönetmeliği hazırlanırken doktorlar hangi gözle bakıyor? Bu işi yaptıran hangi düşünceyle sürekli engeli olana "Beş yıl sonra kontrole gel." diyor. Balthazard usulü ise ona da varım. Avrupa'da balthazard usulü yüzde 20 ve üzeri engellidir, o zaman yasayı düzeltelim balthazarda dönelim Avrupa Birliğinden bahsediyorsanız ya da eski hâline dokunmayın ikide bir rapor almaya göndermeyin. Hatta bir önerim daha var rapor yönetmeliğiyle ilgili: Hiç kimse rapor almaya gitmesin, doktora gittiği zaman ilk devamlılık ve sürekli olma şartıyla

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Sayın Başkan, buna devam etmek çok mantıklı değil. Orada bir arkadaş "Ben anlamıyorum." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bitirsin konuşmasını değerlendireceğiz.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Bakın, karşıda İşitme Engelliler Federasyonu Başkanı "Ben anlamıyorum, niye geldim?" diyor yani amacına hizmet etmeyen bir sunum, bizler anlıyoruz da...

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Şimdi, özür dilerim, düzeltelim. Sunumu ben yapacağım, Ayhan Bey slaytları takip ediyor, sunumu ben yapmaya devam ediyorum. Orkun Bey ile Ertuğrul Bey siz karşıma oturun, dudak okuyun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaman şöyle yapalım: Tercüman gelene kadar yirmi dakika ara verelim.

Saat 15.20'de tekrar bir araya gelelim.

Kapanma Saati: 15.04

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.23

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi ZIRHLIOĞLU (Bursa)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun başlayalım.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Değerli Bakanım, değerli milletvekillerim; rapor yönetmeliğiyle ilgili iki cümle söyleyeyim, hemen diğer konulara geçeyim. İkide bir doktora gitmek yerine, bütün bireylerin -Sağlık Bakanlığı'nda muayene oldukları için- bilgileri mevcut, her konu için doktora gitmek yerine, e-nabıza baktığınız takdirde o kişinin rapor yöntemini Sağlık Bakanlığı çözerse her konu için rapor alınmaz, her alınan rapor da çelişkili olarak karşımıza gelmez; bu birincisi.

İkincisi, "Böyle bir şey olmaz." diyorsanız da rapor yönetmeliğiyle alakalı, engelli sivil toplumdan habersiz yapılan raporu yönetmeliği hakikaten bizi iyi bir yere götürmüyor. Ben bir ara ifade etmiştim "Beş yıl sonra kontrole gel." demekle benim gözlerim açılmadı, açılmayacaktır. Evet, sürekli olan raporlara dokunulmamalı.

İstihdam konusu değerli milletvekillerim...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Rapor konusunda yakında güzel bir sonuç elde edebileceğiz inşallah.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - İnşallah öyle olacaktır ama şöyle bir şey yine vurgulayayım: Tam bağımlılık kısmı, bağımlı engelli aileleri ve... Bana geçen de bir hanımefendi gelmişti -bazı şeylere artık ayıp demekten kaçınmak lazım- odama girdi, bana aynen şöyle dedi 70 yaşında: "Yusuf, utanmak yoktur. Benden tiksiniyor musun?" "Niye abla?" dedim. "Her tarafım kokuyor, adımları 'kısmi bağımlı' koymuşlar, benim evde bakımımı kestiler, kimse artık bezi bağlamıyor." Yani kadının eli çalışıyor ve bu kısmi bağımlı olamaz. Ya, yöntemi birlikte düzeltelim ya da başta dediğim gibi gelirini peşin koyacağız, evde bakımı kaldırmış olacağız. Bunların tümü rapor yönetmeliğiyle... Bu şekilde devam edip...

İstihdam konusu değerli vekillerim, değerli arkadaşlar; Türkiye'de son dönemlerde -beğenin beğenmeyin- engelli kotaları dolmak üzere. Ancak dünya da öyle, Türkiye de dünyanın bir parçası olduğu için engellilerin sürekli sayısı artmakta gerek iklim gerek coğrafi şartlardan gerek trafik kazaları, terör, deprem ve afetlerden. Her süre içerisinde engelli sayısı artmakta ancak istihdam konusunda kota dolduğu zaman bundan sonra engelliler üretime katılamayacaklar, tüketici olacaklar. Bu kotanın mutlaka artırılması gerekir. Aynı zamanda ikide bir engelli sorunlarından hep bahsediyoruz ya. Ya, toplu bir yerde olmaz mı? Sağlık Bakanlığı'nda ayrı, Aile Bakanlığı'nda ayrı... Daha önce Başbakanlık Özürölüler İdaresi Başkanlığı vardı, direkt Başbakan'a bağlıydı. Şimdi Cumhurbaşkanlığı sistemi ülkemize geldiğine göre iki önerimiz var bu alanla ilgili de: Bir, Cumhurbaşkanlığına bağlı Başkanlık sistemi, Cumhurbaşkanlığına bağlı idari başkanlık gibi. Tüm sorunlar toplanıp oralarda çözülmeli, bakanlıklara çözüm hâliyle gitmelidir talimat gibi, ikide bir her bakana ayrı ayrı gitmemeliyiz. Aile Bakanlığındaki bir dostum... "Size ambulans göndersek ne olur?" "ÖTV'yi almayın ambulans gönderelim." O kadar acı. E, bu nedenle Cumhurbaşkanlığına bağlı başkanlık sistemi gibi bir sistem kurulmalı çünkü tepede olduğu için her bakanlığa direkt gidebilecektir ya da kabinede olduğu gibi engelli, yaşlı hizmetleri bakanlığı mutlaka kurulmalı. Bugün milletvekili olabilirsiniz, zengin olabilirsiniz, fakir olabilirsiniz ama hepiniz belli bir süre sonra, yaşlandığınız zaman bu hakları talep edeceksiniz. Paranız olsa bile bu hakları kullanamayacaksınız çünkü bu yasalar sizi de engelleyecektir. Mutlaka engelli ve yaşlılar bakanlığı ya Cumhurbaşkanlığına bağlı idari başkanlık gibi ya da bütün hakları içinde barındıran engelli, yaşlı hizmetleri bakanlığı mutlaka kurulmalıdır.

Cumhurbaşkanlığı'nda Sosyal Politikalar Kurulu kurulmuştur ve bu politika kurullarında hazırlanan tasarılar ilgili bakanlıklara gidiyor ama yine "Sizin adınıza yaptık, gönderdik." gibi oluyor. Her kurulda engelli bireyler hakkında uzman olan kişilerden bu yerlerde yer almalıdır.

Ortez protez konusu çok kıymetlidir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bir ortez protez merkezi kurdu, bana bağlı orası. Geçen bir engelli İzmir'de -adını da vermeden söyleyeyim, televizyonlarda görmüşsünüzdür- para topluyor. "Efendim, 1 milyon 600 bin lira para topladık, 400 binimiz eksik." "Böyle bir şey mi var?" dedim. "Evet." dedi. Araştırdım, bu cihazın kâr payı hariç 400 bine yapabiliyoruz. Kâr payı koysak 80 bin kâr payı olsun, 480 bin olsun yani bazı şeylerin çemberi kırılmadığı sürece bu pazarlık usulü sürekli devam edecektir. Denetimi doğru yapacağız o engellinin ortez protezi ilaç gibi olmalıdır. Gaziler bizim can damarımızdır, ülke sevdalılarıdır. Biz de engelli olmasak, biz de o ülke sevdalılarından biri olacaktık. Gazilere tanınan hakların tümü engellilere tanınmalıdır.

Rehabilitasyon merkezleri önemli. Sekiz saat... Biz çocuğumuza kırk saat eğitim veriyoruz yetmiyor çünkü çocuğum doktor, mühendis olacaktır ama zihinsel engelli yavrum anne öldükten sonra markete nasıl gidebilecektir diye beceri öğretmek zorundayız. Sekiz saat yetmemektedir, en az yirmi dört saat hak tanınmalıdır. Buna benzer birçok sorunlarımız var. Siz hep fazla uzatacağımı söylediyiniz için epey konular da var.

Ben fiili hizmet zammıyla birlikte 3-5 kelimeyle toplam 5 dakika sonra son vereceğim değerli milletvekillerim. Üç dakikayı geçirmeyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi şöyle yapacağız: Başkanım, zaten sunumları aldıktan sonra soru-cevaba geçeceğiz.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Tamam, o zaman üç dakikayı geçirmeyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ondan sonra sizi yine alacağız, yine dinleyeceğiz.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Peki, üç dakikayı geçirmeyeyim, diğer dostlara süre bırakayım.

Şimdi, efendim, engellilerle ilgili gerçekten 2005 tarihinden sonra engelli emeklilerle ilgili ciddi bir madde konu ama maddeyi koyarken altını doldurmadılar. Engelli ailelerimiz ve engelliler bunu görmedi. Şimdi, on beş yıl üzeri emeklilik hakkı tanındı, kıdem tazminatı da on beş yıl üzeri, maaş bağlanması da on beş yıl üzeri. Ancak asker, itfaiye eri, polise çalıştığı yıl kadar beş yıl hizmete sayılır. Ben de diyorum ki engelli her çalıştığı yıl yüz yirmi gün ücrete sayılmak şartıyla emeklilik hakkının bu şekilde verilmesi ve engelli on beş yıl üzeri emekli olurken on beş yıl ve üzeri değil, yirmi beş, otuz yıl üzeri kıdem tazminatında çok vermeseler dahi maaş otuz yıl üzerinden bağlanmalıdır. Bu, bizim için gerçekten yaşam adına da ihtiyaçtır. Bir de KİT kuruluşları, 399'a bağlı olan kurumlar engellileri çalıştırmıyor, muafiyeti var mı yok mu incelemedim. Bu nedenle bunun anlamı alımı zor olan yerlerdir, bu anlama geliyor. Bankalar olsun, yer altı kurumlar olsun her kurumda engelli çalışabilmeli ancak yeryüzündeki şubelerinde çalıştırılmalıdır, yeryüzü şubelerinde çalıştırılmalıdır.

Trafik Kanunu'na baktığınız takdirde de trafik cezalarıyla alakalı, ben sakat kalıyorum, kaynağı İçişleri Bakanlığı veya vakıflara gidiyor. O kaynak engellilerle ilgili bir bütçeye gitmeli, birey sakat kaldığı takdirde bu kaynak da buralarda kullanılmalı diyorum.

Şimdilik hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, Yusuf Başkanım, teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Şu cümleyi de vurgulayayım, özür diliyorum.

Ben eminim ki, siz vekillerimiz, bırakın kolunuzu gövdenizi taşın altına koyarsınız, inanıyorum. Bu kanunun siz ve Cumhurbaşkanımıza birlikte çıktığını biliyoruz, bu kanunu biz Cumhurbaşkanımıza kadar götürmek istiyoruz ve götüreceğiz. Sizlerin de bize omuz vermesini istiyoruz. Biz geri gitmek istemiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Ayhan Bey, sizin söyleyeceğiniz bir şey ver mi?

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ AYHAN METİN - Sayın Bakanım, esasen bizim anlatmak istediğimiz şey temel olarak bir felsefe değişikliğine ihtiyaç olduğu yönündedir. Şöyle ki: Ayrımcılık her zaman istemediğimiz bir şey. Yusuf Başkanım orada eşitlik yasasından bahsetti. Hedef 5378 sayılı Engelliler Kanunu gibi diğer bazı kanunları kaldırıp, esasen eşitlik yasasının getirilmesiyle zihinlerimizde de bir değişikliğe yol açmasını temin etmektir. Örneğin "engelli tuvaleti" ifadesini kullanmak yerine "kapsayıcı tuvalet" "herkes için erişilebilir tuvalet" ifadesi çok daha doğru yaklaşım olacaktır. Temel felsefe değiştiğinde bütün sorunlar aslında değişmeye kendiliğinden başlayacaktır diye düşünüyorum. Benim doktora tez çalışmamda yapmış olduğum araştırmada, örneğin Birleşik Krallık'ta ve ona bağlı bütün ülkelerde eşitlik yasası geçerli ama Türkiye'de Engelliler Kanunu, Amerika'da da Engelliler Kanunu var "eşitlik yasası" ifadesinin yer aldığı ülkelerde dönüşümün çok hızlı olduğunu fark ettik araştırmalarım sonucunda dolayısıyla bizdeki hedefte belki beş sene sonra, on sene sonra buraya ulaşmak olabilir diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz Konfederasyonumuzun tüm heyetine, Yusuf Başkanına.

Şimdi Engelliler Konfederasyonunu dinleyeceğiz?

Türkiye Engelliler Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Ateşer, Genel sekreteri Abdülmecit Yılmaz, Konfederasyon Genel Başkan Yardımcısı Serhat Gökpınar, Türkiye Körler Federasyonu Başkanı Hasan Tatar, Konfederasyon Delegatesi Bircan Çalpan, Konfederasyon Asistanı Zühre Karayel; hoş geldiniz diyoruz.

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Çok sağ olun Sayın Bakanım, teşekkür ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sayın Başkanım, Şırnak'tan gelen...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buralarda mı?

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Buradalar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onların bir listesini alalım, onları da anons edelim, hoş geldiniz diyelim biraz sonra.

Siz başlayın liste gelene kadar sonra devam edeceğiz...

2.- Engelliler Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Ateşer'in, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Sayın Bakanım, sayın milletvekillerim, Komisyonun tüm hazırlarını; Türkiye'deki engelli bireyler adına, Konfederasyonum adına, bağlı federasyon dernekleri adına hepinize teşekkür ederim. Bu çok güzel bir çalışma. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu Komisyonun kurulması otuz beş yıldır sivil toplumda mücadele eden bir engelli birey olarak bizleri fazlasıyla memnun etti. Teşekkür ediyorum öncelikle.

Şimdi, bizim Engelliler Konfederasyonu olarak hazırladığımız raporu birazdan Genel Başkan Yardımcımız Serhat Gökpınar arkadaşımız sunacak. Ben biraz yüzeysel birkaç önemli konu var onlara değineceğim.

Sağ olsun Yusuf Başkanım, zaten detaylı anlattı, hemen hemen bizim de çalışmalarımız, tespitlerimiz ve çözüm önerimiz aynı doğrultuda ki sizler de sahadasınız Sayın Bakanım görüyoruz, işte, Mardin ziyareti, diğer iller Komisyon olarak, bunlar bizi fazlasıyla memnun ediyor.

Şimdi kitabın sonundan başlayacağım ben. Erişilebilirlik kanunu. Meclis yıllar önce çok güzel bir kanun çıkardı yasa, yönetmelik, yönergeler ancak sürekli öteleniyor. Ben aynı zamanda Hatay Valiliği Erişilebilirlik Komisyonundayım. Konfederasyonumuz 81 ilde bu komisyonlara üye veriyor ve bizim ayrıca bir ağıımız var, erişilebilirlik ağı. Maalesef ki tüm konuştuğumuz ve konuşacağımız sorunların temelinde erişilebilirlik var. Bu, ötelendikçe Sayın Bakanım bizleri üzüyor çünkü

gerçekten sorun daha da büyüyecek gidiyor. Şimdi, erişilebilirlikle ilgili Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sitesinde zaten çok güzel bir çalışma var. Orada TSE ölçütlerine göre, rampasından tutun, işte, bina girişinden tutun, diğer sosyal alanlarda çok güzel bir çalışma yapılmış ancak en büyük problem teorik uygulama, maalesef, diğer yasalarda olduğu gibi Meclis çok güzel yasalar çıkarıyor ama uygulamada büyük sıkıntılar yaşıyoruz. Sizden ricam, bu konuda özellikle cezai yaptırımlar... Otuz iki yıldır kamudayım çözüm yolu olarak bunu öneriyorum çünkü çalışmıyorlar Sayın Bakanım; inşaat teknikeri, amiri, müdürü, daire başkanı... Art niyetliler demiyorum ama o yasayı uygulamıyorlar. Uygulanmayınca da, işte, erişilebilirliği Türkiye genelinde çözemiyoruz efendim; birinci önerim bu.

İkincisi: 6 Şubat depremini yaşayan bir engelliyim Hatay'da bire bir, dibine kadar yaşadım. Neden bu konuya geliyorum? Çünkü ülkemiz deprem bölgesi. İnşallah, Rabb'im tekrardan yaşatmaz bu acıyı ülkemize de ama olası, yaşayacağız. Ya, deprem anında özellikle engelliler ve kırılgan kesimler için bir an önce bir uygulama mı oluştururuz Bakanlık nezdinde, bir mobil uygulama oluşturup özellikle afet anında engellilerin ve ailelerinin oraya ulaşmasını sağlamamız lazım. Onun dışında, konteynerler... Barınmada ciddi problemler yaşadık biz Hatay'da, şöyle yaşadık: Konteynerler geldi ama 21 metrekare alanda özellikle engelliler, yaşlılar, hamileler yaşamakta sıkıntı çekiyorlar erişilebilirlik anlamında. Önümüzdeki süreçte buna yönelik çözüm bulabilirsek çok mutlu oluruz. Şimdi, biz ciddi anlamda bu konuyu araştırdık, bize verilen cevap şuydu: Tırların arkasına, efendim, 2 tane konteyner sığıyormuş 21-21 metrekare, ondan ötürü geniş yapılamadığı söylendi. Doğru da olabilir ama önümüzdeki süreçte gerekirse 2 konteyner birleştirilerek tek bir konteyner ama tamamen engellilere uygun erişilebilir yapılabilir; birincisi bu. İkincisi: TOKİ inşaatları devam ediyor, sağ olsunlar, Hatay'da. Dikkatimizi çekiyor, gidiyorum ben, rampa on numara, bina girişi ama ondan sonrası yok. "Ondan sonrası yok." derken hak sahibi engelliler belli Sayın bakanım, sayıları işte, 3-5 oynar. En azından bazı blokları tamamen engellilere yönelik, işte, bina içi de dâhil, işte, mutfak yüksekliği, banyosu, duşu... Bundan sonra TOKİ'nin yapacağı konutlarda engelli hak sahipleri de düşünülerek onlara, ayırıştırma anlamında söyleyemiyorum ama...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Daire içi diyorsunuz?

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Kesinlikle.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bina içinde durum nasıl?

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Efendim, TOKİ rampayı koyuyor...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Rampadan sonrası, asansör erişimi falan nasıl?

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Mesela asansörlerde sesli betimleme, kabartma tuşlar falan var, onlar bayağı güzel gidiyor ama daireye girdikten sonra... Ki ben şu an orada çok güzel bir prefabrik...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani "Daireye kadar sorun yok." diyorsunuz?

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Kesinlikle ama esas problem orada başlıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz TOKİ'yi de davet edeceğiz buraya, konuşacağız; o yüzden soruyorum.

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Çok seviniriz efendim.

Ben yaşıyorum yani 100 tane prefabrikte en iyi yerlerden biri o deprem bölgesinde ama hiçbir erişilebilir değil. Konteyner kentler dâhil, prefabrikler dâhil erişilebilir değil. İletiyoruz büyüklerimize, sağ olsunlar duyuyorlar ama sonradan bunu rampalarla çözmek veya konteyner içindeki duş, tuvalet vesaire oralarda tadilata girmek hem zaman kaybı hem yapılamıyor; bu da böyle bir politika olsun bizler için, önümüzdeki süreçte çok faydalı olur diye düşünüyorum.

Şu an için kısaca şunu söyleyeyim -özellikle Yusuf Başkanım da söyledi- 12 bine yakın açık kadro olduğu biliniyor kamuda özellikle engellilerde. Sayın Bakanım, atanamayan engelli öğretmenler bir aydır hem maille hem telefonla "Özelikle bunu iletin." diyorlar, ben de iletiyorum. Bu konuda, kamuda açık kadroların kapatılması konusunda heyetinizin yardımı olursa çok seviniriz, çok faydalı olur diye düşünüyorum.

Şu an için söylemek istediğim bunlar.

Bizleri ağırladığınız için tekrar çok çok teşekkür ediyorum heyetinize, şahsınıza Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz de teşekkür ediyoruz Değerli Başkanım.

Şimdi İşitme Engelliler Federasyonumuza geçeceğiz...

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKAN YARDIMCISI SERHAT GÖKPINAR - Sayın Bakanım, biz sunumumuza daha başlamadık.

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Sayın Bakanım, bir çalışmamız var şeyle ilgili, Serhat Başkan da...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaman hızlanalım.

Buyurun.

3.- Engelliler Konfederasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serhat Gökpınar'ın, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKAN YARDIMCISI SERHAT GÖKPINAR - Değerli Bakanlarım, değerli vekillerim; bizi davet ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Bu kadar değerli bir Komisyonda yer almak bizim için büyük onur verici bir durum.

Öncelikle, bugüne kadar yaptığınız tüm hizmetler için teşekkür ederiz. Bizler de neler yaptığının farkındayız ve her yerde bundan bahsediyoruz.

Zaten çoğu sorununuzdan Yusuf Bey bahsetti, ben de hızlıca diğer sorunlarımızdan bahsedeceğim.

Öncelikle, bizim EKPS's'de bir değişikliğe gitmemiz gerekiyor çünkü şöyle bir durum var: KPSS'ye girenler ayrı, EKPS's'ye girenler ayrı mücadele ediyor, bunun yerine tek bir sınav sistemiyle, eskisi gibi engellileri ayırıştırarak, engelli bireyler butonunu ekleyerek... Mesela 1.000 ziraat mühendisi alımında yüzde 6 kota istiyoruz, zaten onu Yusuf Bey söylemişti. 60 direkt ziraat

mühendisi alınırsa sürekli sağlıkçıların, öğretmenlerin "Bizden alım yapılmıyor." sorununu kökten ortadan kaldırmış oluruz. Tipik gelişen bireylerin alındığı sayının yüzde 6'sı kadar engelli bireylerden alınmış olur, böylelikle bu sorun çözülmüş olur diye düşünüyoruz.

Bir diğer şey, engelli bireylerin kanayan yarası, yardımcı hizmetler sınıfı. Engelli bireylerden hizmetli olmaz, hizmetçi olmaz, engelli bireyler temizlik yapamaz. Bunu daha önce vekillerimizle görüştüğümüzde "Biz bununla ilgili yasal düzenleme yaptık, engelli bireylere temizlik yaptırılmaz zaten." denildi. Evet, düzenleme gayet açık ve net ama ne yazık ki idareciler öyle görmüyor, bunun çözümünü yardımcı hizmetler sınıfını kökten ortadan kaldırmaktır.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - "Bunu kaldırın" derken mevcut kotaları değil, mevcut kotalara eklenmek şartıyla.

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKAN YARDIMCISI SERHAT GÖKPINAR - Evet, yer değişikliği, memur statüsüne geçilerek... Özellikle hemşireler, öğretmenler alım bekliyor, yüksek alımlarda kendilerine yer verilmesini istiyorlar; orayı ayrıca dile getirdim çünkü bizim sosyal medyalarımız ve telefonlarımız bunun için susmuyor.

Bir diğer husus ise -tekrar ediyorum, Yusuf Bey'in değindiği şeylere değinmiyorum, zaten o en önemli noktalara değindi sağ olsun- engelli devlet memurlarında on beş yıl emeklilik hakkı var, bir engelli devlet memuru eğer ön lisans mezunuysa 12'nin 1'inden başlar ve on beş yılda en fazla 8'in 1'ine ya da 7'nin 1'i kademesine düşer. Yeşil pasaport hakkı ise 3 derece 1 kademedan başlar ve yeşil pasaport hakkından mahrum kalır bu engelli bireyler. Bir hakkın verilmesi diğer hakkın önüne geçmemelidir, bunun için benim önerim -daha önce de Meclise sunulmuştu- engelli bireylere on yılda yeşil pasaport hakkı tanınması.

Bir diğer husus ise derece, kademe. Engelli bireyler doğu görevi veya zorunlu hizmette olduğu gibi 2 kademeye 1 derece ödüllendirme veya 1 derece ekstradan verilmesi gibi pozitif ayrımcılığa tabi tutulmalıdır çünkü engelli bireyler zaten bu görevlerini en iyi şekilde yapmakta ve zorluklarla yapmakta. Tipik gelişen bireylere uygulanan bu uygulama sanki zorunlu veya doğu görevindeymiş gibi engelli bireylere de uygulanmalıdır.

Yusuf Başkanımız daha düşük bir tespite bulundu ama biz tüm bakıcı maaşının zaten o bireyin bir çalışan olduğu düşünülerek en az asgari ücret olmasını talep ediyor ve bakıcı maaşlarında kesinlikle gelir düzeyine bakılmamasını istiyoruz çünkü bakıcı maaşı zaten bir bireyi tutuyor ve diğer birey de evde çalışmamış oluyor. Bu yüzden burada gelir düzeyine bakılmamalı ya da daha da yükseltilmeli; bunun ayrıntılarına Başkanımız değinmişti.

Sigortalılık süresi... Şu anda engelli bireylerin emekli olma hakkı mevzuu en çok gündemde olan mevzulardan bir tanesi, bunun çözüme kavuşmasını istiyoruz. Az önce Değerli Bakanım, sizler bu sorunun rapor düzenlenmesinin yeniden geleceğini söylediğiniz için çok teşekkür ederim, buralara çok fazla değinmiyorum ama o gelirken malulen emeklilikte yaşanan sorunların tamamen çözülmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını talep ediyoruz.

Kaynaştırma eğitimi için gölge öğretmenlere ücret verilmeli ve bu öğretmenler devlet tarafından istihdam edilmelidir.

Bir diğer nokta -bu nokta engelli bireyler için çok kritik, öğretmenlerden çok fazla talep var- AGS geldi Millî Eğitimde öğretmenlere, bu AGS engelli birey için çok tehlikeli bir durum çünkü çoğu engelli birey kendi şehrinde okumakta, bu da Hükümetin belki de yaptığı en iyi uygulamalardan bir tanesi, her şehre bir üniversite -bazıları tarafından aykırı bulunsa da yanlış bulunsa da- engelli bireyler için mükemmel bir durum çünkü ben kendimden biliyorum ki Hatay'da bir üniversite olmasaydı okuyamayacaktım ve şu an belki karşınızda olamayacaktım; bu durumdan dolayı teşekkür ederim ancak AGS'nin getirilmesi durumunda engelli öğretmen atandığı zaman Hatay bölgesi için mesela Kayseri belirlenmiş sanırım, Kayseri'ye gitmek zorunda kalacak. Devletimiz zaten bir öğretmen atandığı zaman direkt kendi şehrine, kendi ilçesine gitme hakkı tanıyor, AGS'yle birlikte bunun önüne geçecek ve çoğu engelli öğretmen görevine devam etmeyecek, atandığı hâlde o şehre gidemeyecek çünkü bağımsız yaşamdan alıkonulacak, bir şekilde engelli annelerinin ya da engelli babalarının yanlış yetiştirme sonucu o bireyin özgürlüğünün kısıtlanmış olmasından kaynaklı o birey başka şehre gidemeyecek. Burada tabii ki de bizim de sorununuz var ama bunun çözülmesi gerekiyor.

Yine, Başkanımız söyledi, ben de söyleyeyim çünkü bu önemli bir konu. Bizlerin tekerlekli sandalyeleri var ve bize sunulan araçların hiçbirinin arkasına tekerlekli sandalye sığmıyor. Ben buraya gelirken tekerlekli sandalye kullanırsam çok daha rahat edeceğim hâlde arabanın bagajı çok küçük olduğu için tekerlekli sandalyeyle geledim çünkü geçtiğimiz aylarda yüzde 40 yerlilik oranı getirildi ve on yıl araç değiştirmeme şartı getirildi. Sayın Bakanım, az önce yanınıza geldim, görmüşsünüzdür, ben sağ elimle bastonu tutuyorum, sol elimle de anahtarı çekmeye çalışıyorum; o kadar zorlanıyorum ki. Teknoloji bu kadar gelişmişken, örnek veriyorum, anahtarsız çalıştırma, temassız kapıyı açma özellikleri varken ben hâlen 1985-1990 yıllarından kalma teknolojiyle -aynı 1990 yılındaki teknolojiyle şu anki- yerli araç kullanmak zorunda kalıyorum, kullanamıyorum ve sürekli arkadaşlarımdan yardım almak zorunda kalıyorum.

En önemli hususlardan bir tanesi de engelli farkındalığını yaratmak için okul öncesi dönemden başlayarak üniversite son sınıfa kadar engelli farkındalığı ve dezavantajlı birey farkındalığı üniversitelerde verilmeli, derslerde verilmeli; bu, zorunlu bir ders hâline getirilmelidir.

Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri; sorunlarımız daha çok fazla, belgelerimiz zaten önünüzde.

Son olarak şunu dile getirmek istiyorum -daha sonra bir maddemizi Abdülmecit Bey dile getirecek- uygulamada ve yönetmelikte engelli bireyler vali ve kaymakam hâlen olamıyor; bunun önünü açmanızı istiyoruz. Bireyin tüm koşullara uygun bedensel sağlığa sahip olması raporu isteniyor, bunun kaldırılmasını, engelli bireylerin de kaymakam veya vali olmasını istiyoruz ve engelli bireylerin üst düzey kadrolarda daha fazla yer almasını talep ediyoruz.

Bizi dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Başkanımız Hüseyin Bey ve Yusuf Bey diğer maddelere değinmişti, bizim de daha çok fazla maddemiz var ancak zaman kısıtlılığından dolayı ben sözlerimi noktallıyorum, Abdülmecit Başkanımın bir maddeyi dile getirilmesi için sözü ona veriyorum müsaadenizle.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Devam edeceğiz zaten bu tür görüşmelere sizinle ancak tüm metni yazılı olarak bize iletceksiniz değil mi?

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKAN YARDIMCISI SERHAT GÖKPINAR - Evet, ilettik.
BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.
Abdülmecit Bey, buyurun.

4.- Engelliler Konfederasyonu Genel Sekreteri Abdülmecit Yılmaz'ın, engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar, tespitleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ ABDÜLMECİT YILMAZ - Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; ben de Engelliler Konfederasyonu Genel Sekreteri olarak hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Şöyle bir şeye ben dikkat çekmek istiyorum: Özellikle ayrımcılık yasağı meselesi bizler için çok önemli bir husus, engelli yurttaşlar için; maalesef ki ayrımcılık yasağı istenilen düzeyde uygulanamıyor. Tabii ki burada özellikle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, biliyorsunuz, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin ilgili maddeleri ve ilgili sözleşme iç hukukumuzun bir parçası hâline geldikten sonra, 2016 yılından itibaren kuruldu. Tabii ki 2015 yılından bugüne kadar düzenli olarak erişilebilirlik yasası çeşitli durumlarda ertelendi, biliyorsunuz, 2005 yılında mevzuatımıza giren erişilebilirlik yasasında kurumlara yedi yıllık süreler tanındı eksikliklerini giderebilsinler diye ama maalesef ki bu, ertelenince erişilebilirlik meselesi gündemden de çıkmış oldu ve bu tabii ki engellilik temelinde ister istemez bir ayrımcılığa da sebep oldu. Tabii, bunu somut örneklemek gerekirse otobüslerde yeterli düzenlemeler yapılmadı, otobüslerde engellilerin erişimine uygun düzenlemeler yapılmadı; kamu binaları olsun, özel sektör olsun buna ilişkin birçok sıkıntı oldu. Bu düzenlemeler yapılırken yani erişilebilirlik düzenlemesi çeşitli sürelerle ertelenirken burada TİHEK'in görevi olmasına rağmen maalesef ki Meclisi de uyarmadı ve Anayasa Mahkemesi nitekim erişilebilirlik düzenlemesini iptal etti. Bizim buradaki çözüm önerimiz şudur: TİHEK'in görevi olduğu hâlde bazen bu tarz alanlarda görüş sunmadığını görüyoruz yani bu ertelemeler yapılırken en azından Türkiye Büyük Millet Meclisine gelen kanun teklifleriyle alakalı Meclisimizin TİHEK'ten görüş istemesi çok önemlidir çünkü bu görüşler istendiğinde en azından bu, TBMM'ye de büyük bir rehber olarak dönecektir, rehber oluşturulacaktır.

Bir de ayrımcılık yasası meselesinde, biliyorsunuz, ayrımcılığın işlenebilmesi için geçmiş dönemlerde bir düzenleme yapıldı, "Ayrımcılığın işlenebilmesi için nefret saikiyle olması gerekiyor." denildi TCK 122'nci maddesinde yapılan bir düzenlemede. Şimdi, bizden nefret eden hiç kimse kalkıp da "Ben sizden nefret ediyorum, ondan dolayı ayrımcılık işlensin." demez. Bunu kanıtlamak da elbette çok zor, bu noktada hem ayrımcılığın işlenmesi durumundaki cezanın korunarak, aynı zamanda nefret saikiyle işlenen suçların da somuta bağlanarak bir düzenleme yapılması noktasında bir talebimiz olacak çünkü burada gerçekten engelliler birçok noktada ayrımcılığa uğrama durumuna maruz kalabiliyor. 2016 yılında açılan bir davada ayrımcılık kararı çıktığı hâlde istinaf kararı bozmak durumunda kaldı çünkü bu ifade yüzünden ve bu arkadaşımız maalesef ki mağdur oldu; bunu dile getirmek istedim.

Son bir şey daha dile getirmek istiyorum. Biliyorsunuz, Van Belediyesi tarafından 223 işçinin işine son verildi bu yaz tatili içerisinde, bunların içinde 7 kişi de engelli durumunda olan insanlardı. Tabii ki biz bu insanların ne gerekçeyle işine son verildiğini de bilmiyoruz, sadece soyut olarak bize -yani "soyut" diyorum çünkü belge yok, bir şey yok- güvenlik soruşturması gerekçe gösterilerek böyle bir işlemin yapıldığı söyleniyor ki bu insanlar daha önceki dönemlerde işlerinde olan insanlar. Takdir edersiniz ki bölgemizde iş bulma olanakları kamu dışında çok zordur, özel sektörlerin -başta Diyarbakır ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere Türkiye'nin tüm bölgesinde- engelli işçi çalıştırırken birçok bahaneye sığındığını biz biliyoruz, hepimiz biliyoruz. Şimdi, bu insanların kalkıp özel sektörde iş bulma gibi bir olanakları da yok, Komisyonumuzdan özel ricamızdır -bu, kendilerinin talebidir özellikle- başta Van Belediyesi olmak üzere, Türkiye'de siyasi partisi kim olursa olsun, hangi belediye olursa olsun işine son verilen engelli yurttaşların durumlarının takip edilmesi noktasında sizlerden özel bir ricamız olacak.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Abdülmecit Başkanım, teşekkür ediyoruz hem size hem Engelliler Konfederasyonumuza.

Tabii, bugün Şırnak'tan misafirlerimiz var, Cizre Engelliler Derneği Başkanı Necmettin Özen, Şırnak Engelliler Derneği Başkanı Tayyip Uğur, Şırnak Engelliler Derneği Yöneticisi Mustafa Taş; hepiniz hoş geldiniz, teşekkür ediyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, Türkiye'de engelli nüfusu akraba evlilikleri çok olduğu için Şanlıurfa'da çok. Niye Şanlıurfa'dan hiç kimseyi çağırmadınız? Özür diliyorum yani hakikaten engelli nüfus oranı evlilik nedeniyle fazla.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çağırırız, onları da çağırırız, tabii ki herkese kapımız açık. Bu Komisyon Türkiye'nin komisyonu, 86 milyon; o yüzden tüm iller bizim. Teşekkür ediyorum.

Şimdi, gelelim diğer bir federasyonumuza, İşitme Engelliler Federasyonuna. Başkanımız Muammer Ay, temsilcimiz Halit Sönmez, Sağırlar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Başkanımız Orkun Utsukarcı ve odyoloji uzmanımız Leyla Topkan.

Buyurun.

5.- İşitme Engelliler Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Muammer Ay'ın, işitme engelli bireylerin ve diğer engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Değerli Bakanlarım, değerli vekillerim; böyle bir programa davet ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Sivil toplum kuruluşu olarak önem verildiğimizi böyle davetlerde görüyoruz. Kendim yirmi beş yıldır sivil toplum kuruluşu içindeyim. Şunu gördüm yirmi beş yıldır: Bakanlıklara gidiyoruz, daire başkanlarına gidiyoruz, kurumlara gidiyoruz; çay içiyoruz, resim çekiniyoruz, çıkıyoruz. Yirmi beş yıldır aynı bu sorunlar, aynı bu konular hep konuşuldu tekrar tekrar.

İki yıl önce Cumhurbaşkanlığı Strateji Daire Başkanlığıyla da aynı üç gün böyle zamanlar harcadık, bir sürü raporlar konuşuldu ve bu zamana kadar bir adım atılmadığını, tam tersine, engellilerin emekliliği konusunda da ciddi sıkıntılar var. İstenildiğinde size de örnek raporları sunabiliriz. Maliye Bakanlığından engelli emeklilik hakkını kazanana engelli olmadığını... Şimdi, bu rapor şeyden veriliyor, özel hastaneden verilmiyor. Devletin verdiği, hastanenin heyet kurulu raporları ve yüzde 40'ın üzerinde

raporla, 60-70 olmasına rağmen, SGK ve Maliyede engelli olmadığını... Böyle bir saçmalık var yani şaka gibi. Engelli kontenjanından yıllardır çalışıyor ama engelli hakkı geldiğinde ise "Engelli değilsin." diyor. Ne dersiniz artık bilmiyorum yani.

Artı, süreli raporları, süresiz raporları tamamen kaldıralım çünkü devlet hastanelerinde engellilere verilen raporlar süresiz olmasına rağmen tekrar yeniden çıkarılıyor; ehliyet için ayrı çıkarıyorsunuz, eğitim için ayrı çıkarıyorsunuz. Ya, zaten bir süresiz raporumuz var, süreli verilen bir rapor değil, bunu memurlara hastaneye ya da kurumlara gidip gösterdiğinizde -bunu göstermemize rağmen- yok, yeni tarihli olacak, süresiz niye verdiniz o zaman? Yani eğitim için ayrı istiyorsunuz, ehliyet için ayrı istiyorsunuz, sınav için ayrı istiyorsunuz, her yere ayrı, yeniden yeniden sürekli rapor çıkarılıyor. Kendim şahidim, İstanbul gibi bir yerde sürekli altı ay, yedi ay randevu alamıyorsunuz, aylarca... Engellileri engelliyorlar hastaneler yani bu 12 tane imza atılıyor, profesörlerinin imzası var orada, ıslak imzalı raporlar ama yok, yeniden çıkar. Ehliyetinizi mi kaybettiniz, iki yıl geçtiyse yeniden bir daha çıkarın. Ben şeyi anlamıyorum: O zaman kaldıralım süreliyi, süresizi, tamamen yeniden rapor çıkarttıralım, sürekli böyle hantal bir sistem var, yirmi beş yıldır bunu görüyorum.

ÖTV muafiyetinde de aynı şekilde, işitme engellilerimizin çocukları yararlanabilirken aileleri yararlanamaz ya da çocuğu yoksa işitme engelli ama yararlanamaz yani ya tamamen kaldırın ya da tamamen verin. Böyle bir uyumsuzluk var kurumlar arasında.

En basit "KADES" diye bir uygulama var, kadını koruma, çok güzel bir uygulama, Hükümetimizi o konuda tebrik ediyorum, güzel bir sistem, anında, iki dakika içinde mağdur olan kadına geliyorlar. İşitme engellilerimiz burada iletişim kuramıyorlar emniyet güçleriyle, iki dakikada geliyorlar ama iletişim kuramıyorlar. Bununla ilgili Emniyet Genel Müdürlüğünde olsun, diğer bakanlıklarda olsun, bizim telif haklarını aldığımız görüntülü çağrı merkezi sistemini yaygınlaştırmak için yıllardır gidiyoruz, kapısını çalıyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığının da "Alo Fetva Hattı" var ama "Alo Fetva Hattı"nda bile görüntülü çağrı merkezi yok, orada daire başkanına, başkana, hepsine pinpon topu gibi gönderiliyor, o ona gönderiyor, o ona gönderiyor, o da ona gönderiyor, sonuç "Döneceğiz." diyorlar, dünya dönüyor ama kendileri dönmüyorlar. Böyle bir hantal yapı olduğu için yirmi beş yıldır aynı bunu görüyorum. İnşallah böyle sizin gibi değerli bakanlarımızla bunlar sonuca ulaşır.

Artı, işitme cihazlarında 2008 yılında 6 bin dolarlara kadarken şu an 100 dolarlara düştü devletin sağladığı. Ben şu an kendim kaliteli bir cihaz kullandığım için işaret dili tercümanına gerek kalmadan sizlere rahat duyabiliyorum ve şu an gördüğünüz gibi sesimi çıkarabiliyorum. Bütün işitme engelliler tabii, benim kadar şanslı değil ama devletin dediği gibi, 2008'de 6 bin dolarken şimdi 100 dolar, git gide eriyor. 50 bin TL şu an en kaliteli bir cihaz, devletin verdiği cihaz 4.200 lira. 4.200 liraya cihaz yok yani aileler alamıyor. Koklear İmplant geldiğimizde; Koklear İmplant dediğimiz beyin içi ameliyatında 400 bin lira cihazı ödüyor, işitme cihazına gelince 100 dolar yani 4.200 lira civarında para. Yani o cihaz, o da cihaz, ona veriyorsunuz 400 bin lira, buna gelince 4.200 lira; bununla ilgili daire başkanlarının hepsinin kapılarını çaldım, herkes topu Meclise atıyor, "Meclis karar verecek." dediler. Meclise geldik, inşallah burada sonuç alırız yani böyle programı bugün konuşmanın... Hatta isterim verdiğimiz sunumlara hepimiz imza atıp bir sonraki toplantıda "Ne yapıldı -hepsi çekilip- sonuçlandı mı, sonuçlanmadı mı?" diye onunla ilgili gerekli teftişi, gerekli takibatı yaparsak bir yirmi beş yıl daha aynı konuları konuşmayız. Almanya'da bir belediye başkanına dahi -bir tanıdığınızın olmasına gerek yok- çat kapı gidip konuşabiliyorsunuz. Engelli sorunları çok hızlı çözülüyor, böyle şeyler yok ama maalesef Türkiye'de bakanlıkların bütün hepsini gezmişimdir, tüm bakanlıklarla çay içmişimdir, resim çekmişizdir, arkası yok yani hak veriyorlar, sayın bakanlarımız da ellerinden geleni yapıyor ama tek bir merkezden yürütme olmadığı için -değerli fikrini söyleyen Sayın Yusuf Başkanımızın da dediği gibi- cumhurbaşkanlığı engelliler bakanlığı gibi bir birim olması şart, yoksa öbür türlü kilitleniyor. Aile Bakanlığı da yetişemiyor bütün şeyleri kucakladığı için, yaşlısından, engellisinden, gencinden, çoluğundan çocuğuna kadar yetişmekte zorlanıyor. O yüzden böyle tek bir merkezden, tek bir koldan hareket edilirse ciddi bir şeyler olur, yoksa öbür türlü gittiğimizde kurumlarda bakanlar tek başına karar verme şeyi yok, o ona söylüyor, o ona gönderiyor, o ona gidiyor, o ona söyle, dönüp dolaşıyorsunuz, yirmi beş yıldır ben bunu gördüm, o yüzden saçım beyazladı artık.

Hepsi bu kadar. Kusura bakmayın, vaktinizi de aldım. İnşallah güzel sonuçları birlikte, hep beraber yaparız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii, şimdi, Muammer Başkanım, yirmi beş yıldır hiç mi fark yok? Gece ile gündüz kadar ciddi bir fark var 2005 öncesi ve sonrası, onları şimdi görmezden gelemeyiz. Elbette daha yapacak çok işimiz var, onları da mutlaka hep birlikte konuşup daha iyisini yapacağız. Çok büyük bir Engelliler Kanunu gerçekleştirdik değil mi? O kanun bu işin referans noktası ve onunla birlikte dün de mesela konuştuk, aslında mevzuat olarak kanundur, yönetmeliktir, ne gerekiyorsa altyapı hazır, uygulamada tıkanan noktalar var mı, var, bunları çözeceğiz. Bunlar için de sizlerle bu anlamda yapıcı katkılarla, eleştirilerle elbette bu yol haritasını birlikte belirlemeye ihtiyacımız var, bu Komisyon da bu işlevi görecektir inşallah.

Komisyonumuzda başka söz alacak var mı Muammer Başkanım?

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Sayın Bakanım, kanunları, yönetmelikleri bakanlığımıza sunuyoruz, Engelliler Kanunu olsun, hepsini söylüyoruz ama arkası gelmiyor. Kanun var resmiyette, icraatta yok, eylemde yok.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, burada denetim noktasında tespit ettiğimiz sorunlar var. Bahsettiğiniz gibi, uygulayıcılardan kaynaklı tıkanıklıklar var, bunları aşacağız. O yüzden sizlerden somut konularda tespitler bekliyoruz. Nerede mesela tıkanıyoruz? Anlatabiliyor muyum? Nerede bizim bu anlamda var olan hakkımızı ilgili kurum uygulamasından kaynaklı alamıyoruz? Bunun her birini konuşalım. Bunları bize yazın, iletin. Bu Komisyon sizin Komisyonunuz, bizim Komisyonumuz.

Evet, Yusuf Başkanım, bir şey mi söyleyeceksiniz?

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Sayın Bakanım, her ilde bu erişimle ilgili aslında Meclis gereğini yapmış, Hükümet de gereğini yapmış ancak şu yetersiz...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Takip kurulu var değil mi?

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - İşte oraya geleceğim.

Şu yetersiz: İşin başına vali ile aile il müdürünü koyduğunuz zaman devlet kanadı 6 kişi, sivil toplum 4 olunca oylamada cezai müeyyideler devreye girmiyor, devreye girmediği takdirde de bu işler düzelmıyor. Mesela, örnek vereyim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Cezai müeyyide oylamayla değil ki orada ret var uygulama...

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Hayır, oy çoğunluğu zaman zaman devreye giriyor, oylama yapıyor. Ben öneriyorum, diyorum ki: "Şu belediye şu işi yapmadığı için şu belediyeye şu cezai müeyyideyi uygulayacağız."

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Tespit yapacak, cezayı kesecek yani öyle bir şey yok.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Hayır, böyle bir şey vardır çünkü yönetmelikte de vardır, açık, yönetmeliği ben size açayım, orada...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kanun da açık.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - İşte açık ama kanun açık olmasına rağmen yönetmelikler zaman zaman kanunların önüne geçiriliyor ve geçiyor. Bu nedenle şunu istiyorum: Valilik özelinden daha çok İnsan Hakları Kuruluna devredilmesi. Sivil toplum 6, memuriyet kısmı... Hepimiz devletin bir parçasıyız, sivil toplum 6, devlet kanadı 4 olmalıdır diyorum ve bu işi de İnsan Hakları Kurulu takip etmelidir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Örneğin, Otizm İl İzleme Kurulu var değil mi yine valinin başkanlığında? İl erişilebilirlik takip kurulu var, buna benzer her ilde aslında bu işin altyapısı var. Ha, bunlarda işlemeyenler var mı? Gördüğümüz gibi var, bunları takip edeceğiz, bunların nasıl daha işlevsel hâle gelmesi mümkün, onları tartışacağız, belki yapıyı, modeli farklılaştıracak, küçülteceğiz, daha da yerelleştireceğiz belki ama bunların yerelde çözülüp yerelde takip edilmesi en mantıklı olan olarak karşımıza çıkıyor.

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - Sayın Bakanım, çok kısa bir öneri bu konuyla alakalı...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ENGELLİLER KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI HÜSEYİN ATAŞER - İş sağlığı güvenliği uzmanı zorunluluğu gelmeye başladı, çok güzel yani özellikle yerel yönetimlerde ve kamuda erişilebilirlik uzmanı gibi bir kadro veya mevcut personelden biri sadece bu işi yapsın diye böyle bir uygulama, yönetmelik gönderip daha bir resmiyette, ciddiyette olabilir mi, hani Yusuf Başkanın dediğinin dışında? A belediyesinde bir kişi erişilebilirlik uzmanı, işi bu olacak, çıkacak sahayı denetleyecek, özeli denetleyecek, kamuyu denetleyecek, raporunu tutacak gibi.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aslında bu valilik nezdinde kurulan kurul bu iş için kurulmuş. Şimdi, biz valiliklere bir yazı göndereceğiz, bu kurulun işlevselliğini ölçeceğiz, ona göre yeni bir model üzerinde çalışacağız.

Muammer Başkanım burada mısınız?

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Sayın Bakanım, böyle komisyonlar devam edecek mi? Hep bir araya gelirsek sizin de gücünüzden... Böyle sıkıntı yaşıyorsak kanunlar nerede çalışmıyorsa size rapor sunarsak, mail atarsak, böyle bir toplu mail grubu oluşturursak...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bakın, bu Komisyon sadece bu masadan ibaret değil, hepimizin Komisyonu ve süre bitecek belki resmî olarak ama biz bu sorumluluğu taşıyacağız hep birlikte. O yüzden bu konuları birlikte takip edeceğiz. Hem benim kapım açık hem buradaki değerli milletvekillerimizin kapısı size açık hem de Parlamentonun kapısı zaten yok, Parlamento sizin. O yüzden o konuda endişeniz olmasın. Tamam, inşallah birlikte olmaya devam edeceğiz. Sizinle belki bugün resmî olarak bir araya geldik ama bundan sonra daha sık görüşelim. Dediğim gibi, somut, net sorunları bu anlamdaki sizin önerilerinizi taleplerinizi de her zaman beklediğimizi de ifade edeyim.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Sayın Bakanım, şey oluşturabilir miyiz yani nerede biri sıkıntı yaşıyor, toplu mailde CC'ye sizleri de ekleyerek o daire bakanlıkların, başkanlıkların...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ya, onları yazabilirsiniz.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Sizi de ekleyelim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bir de şöyle bir uygulamamız başlayacak önümüzdeki günlerde. Portal açıyoruz, engelsiz portal, Parlamentonun çatısında, orada herkes yazacak, çizecek, sorununu anlatacak, konuyla ilgili önerisini ortaya koyacak. Orası zannediyorum, sizin az önce bahsettiğiniz talebe uygun bir altyapı sunacak.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Yani CC'de elektronik ortamda olursa tüm sivil toplum kuruluşları ve sizler de dâhil olunca bakanlıkları böyle çalıştırabiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - CC de olur, CC en kolayı, hemen olur o.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Çünkü ben Tıbbi Cihaz İlaç Kurumuyla da proje geliştiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Elbette.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Gerçek yaşanmış olay: İşitme engellimiz fitili ağzından yutarak içiyor bilmediği için ve bununla ilgili QR kodu okutarak işaret diliyle hangi ilacı nasıl kullanacak, nelere dikkat edecek, bununla ilgili yedi aydır randevu alamıyoruz, yüz yüze görüşemiyoruz. On-line toplantı yaptık "Güzel" dediler, arkası gelmedi.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tamam, bunu konuşalım.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - En basitini söylüyorum yani yedi aydır süreç ağır işliyor, daha yönetmelik yok. Gittiğimiz kurumlardan biz para istemiyoruz, sadece manevi desteğini istiyoruz, onların görevi de o ama sistem çalışmadığı için böyle CC'lerde sizin gibi bakanlarımızı, vekillerimizi eklersek işin ciddiyetini anlamış olurlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Her zaman.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Yoksa öbür türlü diyorum: "Sizle şey yapamıyorum, Sağlık Bakanıyla mı görüşeyim?" Bakanımızla görüşüyorum deyince bu sefer "Tehdit mi ediyorsunuz bizi?" diyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nihat Bey burada mı? Ayhan Başkanım bu konuyu takip edelim, hem bu konuyu hem de o CC konusunu, yapılandırılabilir mi olur mu?

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Sayın Bakanım, bir de Orkun Utsukarcı, kendisi işitme engelli, Sağırılar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Başkanımız, onun da anlatacakları var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyursun tabii ki. Ben ona söz verecektim zaten.

6.- Türkiye Sağırılar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Orkun Utsukarcı'nın, sağır bireylerin karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE SAĞIRLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI ORKUN UTSUKARCI - "İşitme engelliler" demeyin, biz sağırız diyor. "Sağır" kelimesi ayıp bir kelime değil, aşağılayıcı bir kelime değil, bizi tanımlayan tam bir kelime sağırdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında Engelliler Komisyonunun açıldığı ve beni de davet ettiğiniz için Kıymetli Bakanım, kıymetli milletvekillerimiz, kıymetli STK'ler ve tercümanlarımız -tercümanlarımız olmazsa biz burada olamayız- çok teşekkür ediyoruz sizlere.

Başkanlarımız bir sürü konular anlattı. Anlattığı konulara evet, katılıyorum, tekrarlamak istemiyorum aynı konuları.

Erişilebilirlik konusu o kadar çok konuşuluyor ki yani 2009 yılında Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nden bu yana biz erişilebilirlik konusunu, istihdam konusunu, sağlık konusunu hâlâ aynı başlıklar altında konuşuyoruz. Bu konuyla ilgili çok yazılar yazdık, çok dilekçeler verdik, çok çözüm önerileri verdik ama maalesef biraz önce söylemiş olduğunuz gibi, Meclis çatısı görevini yapıyor, Cumhurbaşkanlığımız gerekli talimatı veriyor ama uygulamada eksik kalıyoruz. Öneri var, çözüm var, Cumhurbaşkanının talimatı var, her şey var ama uygulamada maalesef hep engellerle karşılaşılıyor. "Erişilebilirlik" deyince deminden beri başkanlarımız konuşuyor, yol, kaldırım, asansör, banyo, tuvalet... Tamam, erişilebilirlik ikiye ayrılıyor: Biri, fiziki erişim; ikincisi, bilgiye erişim. Bizim fiziksel bir engelimiz olmadığı için bizim için bilgiye erişim çok çok büyük önem arz ediyor. 5278 sayılı Kanun'da uygulamanın nasıl yapılacağı, o kanunun uygulanması noktasında ben de Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak da erişilebilirlik, eğitim, sağlık... Eğitimle ilgili ayrı bir çözüm, ayrı bir komisyon olup tartışılmalı. Erişilebilirlikle ilgili ayrı bir kurul olup onlar ona çalışmalı çünkü birbirinden çok farklı ve bağımsız konular bunlar. Sağır toplumun Türk işaret dili bizim ana dilimiz. Türk işaret dili, sağır kültürü bizim yaşam felsefemiz yani işitenler, sizler ile bizler çok farklıyız ama farklı noktalarda aynı çuvala konduğumuzda bizim burada birtakım eksikliklerimiz oluyor, bu eksiklikler giderilmediğinde o farklılıktaki açığı kapatamıyoruz. Biz sağırın problemleri ve çözüm noktaları diğer engel gruplarından çok çok farklı olduğu için bizim konularımız diğer konular arasında birazcık kaybolup gidiyor ama sağır okuduklarını, yazdıklarını anlıyor zannedilerek birtakım şeyler, yazılı materyaller bizim önümüze konuluyor ama biz okuduğumuzu gramer farkından dolayı anlayamıyoruz. Bu, uygulamalarda, hayata geçirilmelerde yanlış yapılan bir adım hani baştan yanlış olunca yanlış ilerliyor, sonradan düzeltilmesi zor oluyor. Bu bağlamda olan tüm işleri titizlikle en doğru şekilde yapmaya çalışmamız çok büyük bir önem arz ediyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nurben Hanım, bu gramer konusuyla ilgili kendisinden biraz açıklayıcı bilgi alabilir miyiz? Onları not etmemiz lazım.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Sayın Bakanım, Semih Hocam gramer konusunu aktarabilir mi müsaade ederseniz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Çok özür dilerim, bir şey sorabilir miyim bunu açıklamadan.

Başkanım, bunu açacak bir şey söyleyeyim alanı da geçmişten çalışan biri olarak:

Tüm engel gruplarının içinde özellikle işitme engellilerin, sağırın soyut kavramları öğrenmeleri diğer engel gruplarına göre daha zor. Bu soyut kavramın içine pek çok şeyi alabilirsiniz yani dinî literatür olabilir, felsefik literatür olabilir, pek çok kavramı bunun içine alabilirsiniz. Bence temel sorun buradan başlayan bir sorun, o minvalde cevap verirse sevinirim.

Teşekkür ederim.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - "Aynen, katılıyorum." diyor.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Pabuç-ayakkabı gibi.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Şöyle bir şey, benim annem, babam da...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Soyut kavramlar öyle aktarılamıyor.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Yani uluslararası işaret dilinde "felsefe" kelimesinin işaret dili karşılığı var ama Türk işaret dilinde "felsefe" kelimesinin işaret dili karşılığı yok.

Ben bunu size yaşayan birisi olarak en basit şöyle örnekleyebilirim: Ben, Sayın Cumhurbaşkanımızın on altı yıl işaret dili tercümanlığını yaptım. 2001 yılında Sayın Cumhurbaşkanımıza bunu ben önerdiğimde "Neden? Onlar okuyamıyor mu?" dediğinde ben bu örnekle projemi kabul ettirmiştim ve kendisi o günden itibaren tüm mitinglerde işaret dili kullanmaya başlamıştır. İşitme engelli birisi doktora gidiyor, doktor bakıyor sağır; kâğıt, kalem gösteriyor. "Evet." diyor. "Tamam." diyor, yazıyor kâğıda. Doktor: "Şikâyetin nedir?" diyor. İşitme engelli altına yazıyor: "Ben şikâyet yok." Bakın, "Şikâyetim yok." değil, "Ben şikâyet yok." "O zaman niye geldin? Git." diyor. Görüntülü telefonlar bizim için çok büyük bir avantaj oldu, hemen görüntülü olarak beni arıyor ve doktorun yanına tekrar giriyor, diyor ki: "Hanımefendi, şikâyeti yokmuş, beni meşgul etmeyin." diyor. "Lütfen, oraya yazar mısınız 'Sen hasta, problem ne?'" Oraya "Sen hasta, problem ne?" diye yazınca hemen oradan şey yapıyorlar. Mesela "Hangi takımı tutuyorsunuz?" diye sorduğunuzda size cevap vermezler. Koyu bir futbol fanatığıdır hepsi ama "Sen Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Trabzon, hangisi?"

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Kelime hazinesi eksikliği aslında.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Kelime hazneleri de dar.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Ayakkabı-pabuç gibi. Ayakkabıyı bilmez, pabucu bilir.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Tabii, eş anlamlı kelimeler yoktur yani.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI SEMİH GÜNEŞ - Sayın Bakanım, aslında asıl problem en büyük sebeplerinden bir tanesi Türk işaret dilinde kelime hazinesi 6 bin-7 bin civarında ama Türkçeye baktığımızda Arapça var, Türkçe var, Farsça var, hani birçok farklı dilden kelime eklerimiz var. Bu kelime farklılıkları, artı, sağırın temel düzeyde bilgiye erişim noktasında ilkokulda, ortaokulda veya lisede... Ankara Üniversitesinin yaptığı bir araştırma var, lise 3'üncü sınıf öğrencilerine, yaklaşık 126 öğrenciye bir araştırma yapılıyor. Bu araştırmada yapılan testlerde öğrencilerin akademik olarak 4'üncü sınıf bilgiye sahip olduğu öğreniliyor. Bunun temel sebebi kelime farklılığı, artı, işaret diliyle beraber eğitimin devam etmemesi aslında başlıca problemlerden bir tanesi. Yani ilkokulda veya ortaokulda veya lisede işaret dili temelli eğitimin olmaması buradaki o gramer farklılığını ortaya çıkarıyor çünkü bizim işaret dili öğretmenlerimizde 2015'te zorunlu ders oldu. 2015'in öncesindeki öğretmenlerde zorunlu ders değildi işaret dili ama bu çocuklar ailelerinde... Yani mesela, annesi, babası sağır, işaret dili biliyor, çocukla da işaret diliyle konuşuluyor ama okula gittiği zaman, öğretmenle karşılaştığı zaman öğretmen eğer işaret dili bilmiyorsa ona Türkçe anlatıyor dersleri ve burada bu problem... Öğretmenin de suçu yok, üniversitede eğitimini almamış; öğretmen kendi çabılıyor, öğrenmeye çalışıyor. O süreçte 1'inci sınıf, 2'nci sınıf, 3'üncü sınıf, çocuk liseye kadar gidiyor. Aslında gramer farklılığının asıl sebebi de bu.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Türkçe kelimelerinin yetersizliği.

Başkanım, bir şey daha söyledi Orkun Başkanımız: "Tercümanların profesyonel olması bizim kendimizi anlatmamızda çok önemli. Eğer tercüman çok profesyonel olmaz da iki yüz saatlik, yüz yirmi saatlik eğitim almış tercümanlar bize çeviri yaparsa biz kendimizi tam olarak ifade edemeyiz. Çünkü profesyonel tercümanlar, CODA'lar yani bizler gibi annesi, babası işitme engelli olan ve ana dili işaret dili olan kişilerin, Semih kardeşim ile ben... Ben Türkçeden önce işaret dilini öğrendim, Türkçeyi daha sonra öğrendim çünkü benim annem, babam sağır yani onlardan Türkçeyi daha sonra öğrendim, ana dilim benim işaret dili.

"Ama CODA'ların Türkçe kelime dağarcıkları çok geniş, bizleri de çok iyi bildikleri için bizim az gramerle anlattığımız şeyi harmanlayarak sağır kültüründeki eksiklikleri tam olarak ifade edebiliyor. O yüzden tercümanlar bizim için çok kıymetli. Halk eğitimden yüz yirmi saatte, iki yüz saatte mezun olmuş tercümanlar bizi temsil etmiyor lütfen, o kişiler olmasın, yapamazlar." diyor.

Tamam, devam et Başkanım.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - O zaman ben ters bir soru sorayım da İngilizceyi bilen illa İngiltere doğumlu mu olmalı ya da onların çocukları mı olmalı?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Hayır, öyle değil.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Aynı problem onlarda da var.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Öyle demiyor, daha iyi bildiğini söylüyor.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Daha iyi biliyor, onu biliyorum da onlar da olabilir anlamında söyledim onu.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Hayır, şöyle Başkanım, buna ben bizzat cevap vermek istiyorum. İki yüz saat İngilizce çalışıp da "Ben İngilizce tercümanıyım." demiyor. İki yüz saat İngilizce kursuna gidip "Ben İngilizce tercümanıyım." diyorsa...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi burada kulak, burun, boğaz uzmanımız var, onu bir dinleyelim. Teknik olarak hocamız kısa bir bilgi verecek.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Burada bence bir kavram hatası yaşıyoruz. Bakın "sağır" demek ne demek? Doğuştan işitme kaybı olan birisi. Doğuştan işitme kaybı olan birisi duymadığı için de konuşamıyor ve hep neyle idare ediyor? Dudakla idare ediyor, dudak okuyor. Dudak okuduğu zaman da kelime hazinesi ona göre gelişiyor. Mesela, buna ben "kalem" diyorum, o benim dudağımı okuduğu zaman "kilem" diye anlıyor ve dolayısıyla daha ileri dönemlerde işaret diline geçildiği için de gramer konusunda hatalar yaşamaya, gramerde sıkıntı yaşamaya başlıyor; temel problem bu.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Peki, o zaman okuduğunun ne kadarını anlıyor yani şu metni mesela, öyle bir çalışma var mı?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yok, böyle bir çalışma yok ama dediğim gibi yani biz burada yazıyoruz, "kalem" diye yazıyoruz, "Ya, bu 'kilem', ben bunu 'kilem' biliyordum hep." diyor.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Kabul etmiyorlar efendim, "Hayır." diyor. "Biz dudak okumaya göre kelimeyi şey yapmıyoruz, kelimeyi sayfadan okuyoruz zaten. 'Kalem' kelimesini ben sayfadan okuyorum." diyor.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Peki, nereden öğreniyor? Nasıl öğreniyor?

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Nasıl mı öğreniyor? "Kalem" resmi ve "kalem" kelimesi.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bakın, ben bunu yetişkinken söyleyemiyordum, çocukken söylüyordum.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Yok, Başkanın cevabını veriyorum ben.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Doğuştan zaten işitme kaybı var bunun, bu çocuk doğuştan öğreniyor.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Otomatikman, otomatikman.

TÜRKİYE KÖRLER FEDERASYONU BAŞKANI HASAN TATAR - Fazla uzmanlık alanının içine girdik yani.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU ÜYESİ BÜLENT TEKİN - Bir iki farklılık var bu konuda aslında. Aslında işitme engellilik ile sağırılık konusunu ayırmak gerekiyor. Yani burada işitme engelli desibel farklılığı yani desibel kaybı yaşayan bir kişinin desibel kaybı düşükse evet, bu söylediğiniz çok normal, sizin söylediğinize çok katılıyoruz. Ama "sağırılık" dediğimiz şey yani duyma kaybının çok yüksek olması durumu, hiç duymayan bir sağırdan bahsediyorsak sizin söylediğiniz, hani dudak okuma veya duyma veya hiç sesi duymamak, hiç sesi, alfabeyi bilmeme durumları gibi bir durumda basit kelimeler, "anne" olabilir, "baba" olabilir, "yemek" olabilir, "elma" olabilir, kısa kısa kelimelerde evet, bu söylediğiniz çok mantıklı. Ama biz çok ciddi anlamda uzun cümlelerde bunu çok yaşayamayız yani sizin söylediğiniz şey çok geçerli olmayabilir uzun cümlelerde. Atıyorum, sağır kültüründe ben sağırım, Orkun Bey de sağır. Biz baktığımızda neden anlamıyoruz sizi? İletişimin başlangıcı aslında işaret dili. Bunun

sebebi, sağır kültürünün de içinde olmasıyla beraber, işaret dilinin entegre olmasıyla beraber aslında biz bunu gerçekleştirebiliyoruz. İşitme engellilikte Muammer Bey... Şu an Muammer Ay Bey işitme engelli, evet. Ben de işitme engeliyim, ben de dudak okuyabiliyorum. Türkiye Sağırılar Millî Federasyonunun temsilcisi olarak buradayım, o yüzden işaret diliyle şu an kendimi aktarıyorum. İşitme engellilikle, dudak okumakla, atıyorum veya işte, desibel farklılığında bu dediğiniz şeye çok katılıyorum. Ama desibel kaybı çok yüksek olduğunda sağırlık söz konusu olduğu zaman bu çok mümkün olmuyor. Şu an sağır okullarında ilkokuldan başlayarak liseye kadar gelen düzeyde, 0-5 yaş düzeyinde veya aşamasında hiç duymayan ve iletişime geçmeyen çocuklar var. Okula başlıyor sağır okulunda veya konuşan okulda. Atıyorum, sağır okullarındaki müfredat aynı yani duyan çocuklar ile duymayan çocukların müfredatları aynı şu anda. 0-5 yaşta okuma yazmayı hiç bilmeyen, kavramları bilmeyen çocukların müfredatını, duyan çocukların müfredatını sağır çocukların müfredatına getirdiğimizde biz liseye kadar aynı müfredatı devam ettirdiğimizde hiçbir başarı elde edemiyoruz. Çocuklar boşa oturuyor burada yani hiçbir şey anlamıyorlar. Atıyorum, öğretmenler de işaret dili bilmiyor, biraz önce söylediğimiz gibi. Ana dili TİD olan çocuklar ve bu şekilde eğitim almak istiyorlar. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı'nda ciddi anlamda eksiklerimiz var. Yani ilkokuldan liseye kadar devam eden süreçte cümleleri bilmeyen, müfredatı bilmeyen bir sistemde ilerliyor çocuklar. Çocuklarımız konuşabilir veya duyabilir, duymaması önemli değil, konuşabilir ya da konuşmayabilir, yazdığını anlamıyor yani burada problem o, yazılanı anlamıyor, cümleyi anlamıyor. Türkçe bilmesi gerekiyor bu çocukların, Türkçe yazması gerekiyor. Hani konuşması önemli değil, bunun yazma ve konuşma kısımlarını iyi bilmesi gerekiyor, grameri iyi bilmesi gerekiyor. Bu konuda bir önerge veya işte, bir başvuruda sonuç alamıyoruz. Yani sağırlar neden okuyamıyor, neden yazmıyor, neden okuduklarını anlamıyorlar? Bu konuda bir oturum gerekiyor. Bu konuyu konuşmamız çok çok elzem.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ben bu konuda bir şey söyleyeceğim. Şimdi, tabii, şu anda biliyorsunuz ki yenidoğan işitme tarama testleri var yani rutinde yapılan bir durum. Doğar doğmaz çocuğun BERA testiyle önce, işte, belli bir süre, sonra on beş gün sonra tekrar ve buradaki temel düşünce, işitme kayıplı çocuklarımızı çok erken dönemde tespit ederek bunlar eğer total işitme kayıplıysa biz bunlara koklear implant -diğer adıyla "biyoteknik kulak" dediğimiz- takılarak bu çocukların hem çocukluk döneminden itibaren eğitimlerine katkı sağlamak ve öğrenme sürecini hızlandırmak ve artık bence bu söylediğimiz...

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Kaç merkez vardır Hocam?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bütün merkezlerde yapılıyor hemen hemen.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Yok, işitme testini demiyorum, koklear...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Koklear implant da hemen hemen bütün üniversite hastanelerinde yapılıyor. Artık bu gramerle ilgili problemlere falan, öğretime katkı sağladığı için daha erken bunun önlemi alınmış oldu.

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Koklear implantla ilgili bir şey söylemek istiyor.

TÜRKİYE SAĞIRLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI ORKUN UTSUKARCI - Bir şey söylemek istiyorum. BERA testleri veya tarama testleriyle alakalı şey tamamlandıktan sonra koklear implant yapıldığında herkesin aslında beklentileri aynı şekilde olmuyor, biz bunu sahada görebiliyoruz. Öncelikle, temelde koklear implantla birlikte sağlıklı bir eğitim talebi, eğitim programı... Bu eğitim Türkiye'de aynı standartlarda götürülüyor mu diye soruyorum. Örnek veriyorum, benim kendi çocuğum var, koklear implant yaptırmak istiyorum, kokleardan sonra RAM'dan bir saat eğitim alıyoruz. Sonra anne-baba hiçbir şekilde bir eğitim sürecini tamamen doğru şekilde devam ettiremiyor, konuşmayı tam öğrenemiyor, işaret dilini tam öğrenemiyor, ortada kalıyor. Yani bu arada devletin bütçesine de büyük bir zararı var aslında bunun. Öncelikle bizim bir eğitim programını tamamiyle halletmemiz, sonrasında bu koklear implant uygulamalarını devam ettirmemiz çok önemli. Ondan sonra size sonuna kadar katılıyorum.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Hayır hayır, kesinlikle katılmıyorum. Bakın, bir uzman olarak bunu söylüyorum, koklear implant takıldığı zaman, koklear implant takıldıktan sonra zaten çocuğun konuşabilmesi için mutlaka eğitim sağlanması lazım. Eğitim almayan bir çocuk koklear implanttan zaten fayda görmez ve bu koklear implantı takan firmalar da bu eğitimi vermekle sorumludur ve devlet de bunu zaten öneriyor. Yani sanki "Ben koklear implant taktım, işiteceğim." böyle bir şey yok. Koklear implant takıldıktan sonra çocuğun duyabilmesi için ailenin çok ciddi anlamda o çocuğa destek verip aynı zamanda da eğitim alarak bunu desteklemesi lazım. Ama aile buna destek vermiyorsa, aile eğitime önem vermiyorsa zaten o çocuk koklear implanttan fayda görmez ki.

TÜRKİYE KÖRLER FEDERASYONU BAŞKANI HASAN TATAR - Sayın Başkanım, bunlar uzmanlık konusu. Bunlar çözülebilecek konular yani bunlar şüralık işler. Zaten eskiden engelliler şüraları yapıldı, şimdi yapılmıyor. Hani ben ondan söz edecektim ama sıra geldi...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, bakın, şöyle bir şey yapalım, bu konu çok spesifik bir konu. Bizim Komisyon olarak odak grup çalışmalarımız var, genelde uzman arkadaşlarımızın katılımıyla gerçekleşiyor ama bu konuda bir odak grup çalışması yapalım, isteyen milletvekillerimiz de katılabilirler mutlaka.

Sena Hanım, bu konuda koordinasyonu siz üstlenin. Az önce Bülent Tekin Bey de söyledi, "Bu konuyu çalışalım." dedi. Biz de bu çağrıya Komisyon olarak "Evet." diyoruz. Bunu bir yarım gün odak grup çalışması olarak planlayalım, milletvekillerimize de haber verelim, katılmak isteyenler de mutlaka katılsınlar.

Siz de bunu Federasyon olarak, hem Sağırılar Federasyonu hem İşitme Engelliler olarak mutlaka hazırlıklı bir şekilde, hem çözüm önerileri, tamam mı, spesifik olarak yani ne öneriyorsunuz? Bu konuyu yaşayan insanlar olarak, bu konunun içindeki bireyler olarak bu konuda öneriniz nedir? Bu konudaki somut sorunlar nelerdir? Bunu en yakın zamanda, önümüzdeki hafta ya da bir sonraki hafta planlayalım, sonrasında takip edelim, tamam mı?

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Son bir şey söylemek istiyorlar.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU ÜYESİ BÜLENT TEKİN - Görme engelli ya da bedensel engelli farklı gruplar var, işitme engelli, sağır grupları. Engelli gruplarının içerisinde biz biraz geride kalan grup olarak sağırlar olarak kalabiliriz. Neden? Çünkü kendimizi tam ifade edemiyoruz tercüman olmadığı zaman veya aslında içimizde biriken birçok şey var, evet, onları ifade edemiyoruz, bir noktada takılıbiliyoruz, bu noktada çok fazla eksiklerimiz var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok haklısınız.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU ÜYESİ BÜLENT TEKİN - Bu konuda evet, mesela, görme engelli bireyler ya da bedensel engelliler kendilerini çok net ifade edebiliyorlar, siz dinliyorsunuz ve hissedebiliyorsunuz onu ama sağır toplumu konusunda ciddi anlamda geri kalabiliyoruz biz bu noktada.

Önergelerimiz olduğunda sizin geri dönüşleriniz bizi çok mutlu edecektir yani bizi bu odak çalışmalarında geri dönüşler çok mutlu edecektir. Aynı bir çalışma grubu, odak noktası olursa Bakanımızın da siz değerli milletvekillerimizin de geri dönüşleri bizim için, toplumumuz için de çok önemli.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu odak grup çalışması bunun için de bir başlangıç olsun, olur mu Bülent Bey?

İŞARET DİLİ TERCÜMANI NURBEN KENDİRLİ - Orkun Başkan son bir şey söylemek istiyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Orkun Başkan, buyurun.

TÜRKİYE SAĞIRLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI ORKUN UTSUKARCI - Odak grup kısmında bu düşünceleriniz için Sayın Başkanımıza, başkan yardımcılarımıza, milletvekillerimize çok teşekkür ederiz.

Çok ufak bir ricam var bu konuda sağır olarak, sağırılığı bilmeyenler var, beni arayanlar olabiliyor ya da işte, bu federasyon başkanlarını arayanlar olabiliyor, randevular olabiliyor veya işte, T.C. kimlik numaralarımızı, bilgilerimizi isteyenler olabiliyor, iletişime geçemiyoruz. Mesaj çekebiliriz, mesajla iletişime geçmenizi sağır arkadaşlarımızla çok rica ediyorum. Hani "Aradık, gelmediniz." gibi olmasını çok istemiyoruz. Biz hani bu konuda anlayış göstermeyen ya da saygı... Ben hiç duymuyorum, kesinlikle duymuyorum yani aramaları hiç duymuyorum. Mesaj çekilirse veya işaret diliyle iletişim de olabilir, görüntülü aranabilir, işaret diliyle iletişime geçilebilir, tercümandan rica edilebilir, bize bilgi verilebilir, görüntülü görüşebiliriz, mesaj çekilebilir. Bu konuda iki yolumuz var ama arama konusunda yani sağıruları aramayı unutmak lazım aslında bu konuda, mesaj ya da görüntülü görüşme bizim tek iletişim yöntemimiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Sayın Bakanım, merkezî görüntülü çağrı merkezi olması lazım ki işitme engellilerimiz Meclisin kapısından gelemediklerinde görüntülü çağrı merkeziyle vekillerimize ulaşabilsinler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunların her birini masaya yatıralım.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Yani altyapı sağlanabilirse güzel olur.

Bir de Sayın Bakanım, Türkiye'nin kalbi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir vekilimizi ziyarete geldiğinizde engelli aracı giremiyor, şaka gibi. Kanunlar buradan çıkıyor, engelliler önceliklidir otoparklarda ama Meclise gelmek isterseniz içeri almıyorlar engelli araçlarını yani engellilere "Giremezsin." diyorlar, yaşadık bunu.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Öyle bir şey yok ya.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Yok, almıyorlar. Bir sürü milletvekilini ziyaret ettik, "Dışarıda park yeri arayın." diyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Plakanızı bildirdiğinizde alınıyor.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, bu, engellilere özgü değil, tüm ziyaretçiler için öyle. Yazılırken plaka verilirse içeri girebilir. Orada bir iletişim eksikliği var.

İŞİTME ENGELLİLER FEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUAMMER AY - Yani olması lazım, kanun burada çıkıyor. Önce Meclis engelleri kaldırsın ki diğer bakanlıklar da engelleri kaldırır.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU GENEL SEKRETERİ AYHAN METİN - Muammer Bey, ben bugün kendi otomobilimle içeriye kadar girebildim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, teşekkür ediyorum Konfederasyonumuza, Federasyonumuza.

Şimdi, Hocam bir şey söyleyecekti bir hekim olarak yine, buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Yani şimdi, hocamın söylediği BERA testini küçümsememek lazım, koklear implantı küçümsememek lazım ama burada atlananlar ya da bunu yaptığımız kişilerin devamlılığı çok önemli. Yapsanız bile eğer eğitim vermezseniz... Gerçekten ben bugün aydınlanma yaşadım, otuz yıllık hekimim, bilmediğim çok şeyi öğrendim yani çok teşekkür ediyorum. 5 yaşındaki çocuk düzeyinde kelime grameri olması bizim hatamız, burada düzeltmemiz gerekiyor.

İşte, bakın, çok önemli; hanımefendi çeviri yaparken hepimiz hayran kaldık yani her çevirmen acaba bu kadar üst düzey çevirmen mi? İşte, bu işi yüz yirmi saatle işi bitirip yapıyormuş gibi görünmek doğru değil. Yoksa burada doğuştan işitme engellileri yakalamak için bir kadın doğumcu olarak virüsleri de tespit etmek lazım; toksoplazma geçirirse doğuştan işitme kayıpları oluyor; şu anda da ciddi gebeliklerde toksoplazma taramaları yapılıyor. Aslında bu sistematik, bütüncül bir işleyiş ama burada yaşayan ve bunun sıkıntısını bize ileten kişilerin mutlaka dediklerini dile getirmek gerekiyor. Eğitimin her aşamasında işitme engellilerin daha fazla gelişebilmesini sağlamak lazım; yoksa eğitime hep az bir süre verip ondan sonra da saldırmaya noktada kalıyor.

Sunumları için teşekkür ediyorum yani anlattığınız için, on numara.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

TÜRKİYE SAĞIRLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI ORKUN UTSUKARCI - Sayın vekillerimize, Uşak Milletvekilimiz Ali Bey'e anlattıkları için çok teşekkür ederim, anlattıklarınıza çok katılıyorum gerçekten.

Bundan sonraki toplantılarda sağırın sahada olan temsilcilerinin problemlerini, çözüm önerilerini, uygulama örneklerini, bütün raporlarının hepsini analiz şeklinde sizlere sunacağım, inşallah bunu bekliyorum. Bunu da son olarak söylemek istedim, değerli vaktinizi aldım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaman bu odak grup toplantısına hekim olan vekillerimizi özellikle bekliyoruz.

Tabii, tüm Komisyonumuz davetli; değil mi Sena Hanım?

Evet, teşekkür ediyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Konuyla ilgili bizler de konuşabilir miyiz, gelen misafirlerimiz konuştuktan sonra?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - En son... Tüm soru-cevapları, yorumları en son alacağız, teknik bir şey yoksa

Evet, Zihinsel Özürlüler Federasyonu Genel Başkanı Aynur Dankaz...

Başkanım, hoş geldiniz siz de.

Buyurun.

7.- Zihinsel Özürlüler Federasyonu Genel Başkanı Aynur Dankaz'ın, zihinsel engelli bireyler açısından mevcut durum, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Sayın Başkanım, Sayın Bakanlarım, değerli milletvekillerimiz, değerli uzmanlarımız, değerli STK başkanlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, bu önemli Komisyona davet edilmemden duyduğum onuru ifade etmek istiyorum çünkü ben hem en dezavantajlı grup olan zihinsel engellileri temsil ediyorum Federasyon Genel Başkanı olarak hem de bir anneyim, zihinsel engelli 42 ve 39 yaşlarında 2 gencin annesiyim. Onların adına burada umarım güzel sonuçlar çıkacağını umuyorum. Bu davet hem şahsım hem de temsil ettiğim kurum adına büyük bir anlam taşımaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Siz Ankara'da mısınız?

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Ankara'dayım, aynı zamanda Mecliste çalışıyorum.

Sizlere teşekkür ediyorum.

Bugün burada birlikte yürüteceğimiz çalışmaların engelli bireylerin toplumdaki görünürlüğünü artıracak, sosyal ve ekonomik yaşama daha güçlü katılımlarını sağlayacak somut ve kalıcı adımlara dönüşmesini diliyorum.

Kurulduğu günden itibaren bu Komisyonu takip ediyorum, okuyorum, tutanakları okuyorum, sizlerin gezdiği yerleri sosyal medyalarından takip ediyorum. Çok değerli milletvekillerimiz var, gerçekten hepiniz çok kıymetlisiniz burada, görüşleriniz... Şöyle söylüyorum: Siyasetüstü olarak burada her şeyin konuşulması, benim umutlarımı artırdı. Hepinize tekrar teşekkür ediyorum bu anlamda.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağ olun.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Biraz Federasyonumu tanıtmak istiyorum: Zihinsel Özürlüler Federasyonu olarak Türkiye genelinde kendisine bağlı 48 üye dernekle zihinsel engelli bireylerin ve ailelerinin haklarını, eğitimlerini, bakım süreçlerini ve sosyal yaşama katılımlarını desteklemek amacıyla kırk yıl önce kurulduk. Bugün alanında en köklü ve en geniş sivil toplum yapılanmalarından biri olarak tamamen gönüllülük esasına dayalı bir biçimde çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Şimdi, bizim verilerimize göre, geçmişten gelen ülkemizde yaklaşık 10 milyon engelli vatandaşımız var. Baktığınız zaman bunun yaklaşık 2,5 milyonu olarak biz hesap ediyoruz zihinsel engellileri. Tabii, bir veri yok; bu, her tutanakta zaten geçmiş, verilerin olmadığı. Bu Komisyonda eğitimden sağlığa, istihdamdan erişilebilirliğe kadar atılacak her adım yalnızca engelli bireylerin değil toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesini yükseltecek, daha adil ve daha kapsayıcı bir düzenin inşasına katkı sağlayacaktır.

Türkiye son yıllarda engellilik alanında önemli yasal ve kurumsal düzenlemelere imza atmıştır ancak mevzuat ve uygulama arasındaki farkın hâlâ derin olduğu gerçeği engelli bireylerin yaşamlarında ciddi eşitsizliklere yol açmaktadır. Bu nedenle alınacak her yeni kararın yalnızca kâğıt üzerinde kalmaması, sahada ve günlük yaşamda karşılık bulması büyük önem taşımaktadır. Geçen yıllarda -biliyorsunuz- bir komisyon kurulmuştu, o komisyona da katkı sağladık ancak hâlâ hiçbir şey yapılmadı. Biz, sivil toplum kuruluşları olarak bu Komisyonunun üreteceği bilgi, politika ve öneriler doğrultusunda ülke genelinde daha etkin farkındalık ve savunuculuk faaliyetleri yürütmeye hazırız. İnancımız odur ki birlikte çalıştığımızda daha erişilebilir, daha adil ve daha kapsayıcı bir Türkiye mümkündür.

Şimdi, mevcut duruma ve temel sorunlara değinmek istiyorum. Genel çerçevede hepimiz biliyoruz, çok detaylı girmeyeceğim. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi 2009'da onaylandı ama ondan önce bizim için "miladi yasa" dediğimiz 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'la kapsamlı bir yasal çerçeve engelliler için oluşturulmuştu ancak yasalar ve yönetmelikler uygulamada aynı etkinliği göstermemekte, haklar çoğu zaman erişilebilirlik, denetim ve koordinasyon eksiklikleri nedeniyle hayata geçirilememektedir. Engellilik verilerinin güncel, bütüncül ve erişilebilir bir ulusal veri tabanı hâlinde tutulmaması, politika üretimini ve hizmet planlamasını zorlaştırmaktadır; bu nedenle, ülke genelinde entegre bir engelli veri sistemi oluşturulması elzemdir. Mevzuat dağınıktır, çelişkili ve uygulamada yeknesaklıktan uzaktır. Kurumlar arası koordinasyon eksikliği, hak temelli yaklaşım yerine yardım ve bakım odaklı anlayışın sürmesine neden olmaktadır. Eğitim, istihdam, barınma, sağlık, kültür ve ulaşım alanlarında erişilebilirlik hâlâ sınırlıdır. Sosyal yardımlarda kullanılan gelir kriteri gibi uygulamalar -bu sadece sosyal yardımlarda değil, ileride bahsedeceğim gelir kriterleri- bireylerin ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal katılımını da engellemektedir.

Mevzuat ve politikada uyum eksiklikleri vardır. Bunların düzenlenmesi için tüm yasaların bir bütünlük içinde tekrar yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Engelli hizmetleri ile yaşlı hizmetleri birbirinden ayrılmalıdır. Her iki alan kendi dinamikleri doğrultusunda özel olarak yapılandırılmalıdır ama bunlar yapılandırılırken STK'ler güçlendirilmelidir; bizim en büyük sıkıntımız bu. Devletin STK'lere sahip çıkmalı ve STK'lerle ilgili bakanlıklar koordine içinde olmalı; her bir mevzuat çalışmasında mutlaka engelli STK'leri yer almalıdır. Bunu da özellikle buraya koydum Sayın Başkanım çünkü tüm bakanlıkların sunumlarını dinledim, okudum, baktım ama oralarda, evet, güzel işler yapılıyor, projeler güzel ancak hiçbir STK'nin görüşü alınmadan... Bizler damdan düşeniz;

damdan düşenin hâlinde damdan düşenler anlar. Özellikle SGK'de... Okuduğumda çok üzüldüm. Evet, SGK'de çok güzel işler yapılıyor ama olumlu bir gelişme her şeyi açıklar. Ortezden, protezden KDV alınmaması noktasında çalışmalar yapıldığını bildirmişler ancak kendi komisyonlarında hangi komisyonlarla, hangi ilgili birimlerle çalıştıklarını söylediklerinde orada en büyük eksikliğin STK olmadığını gördük. Bir ortez, protez kullanan arkadaşlarımız neyin nasıl olduğunu çok daha iyi biliyorlar diye düşünüyorum.

Bizim konumuz: Engelli bireylerin eğitimden istihdama, sağlıktan kültüre ve spora kadar yaşamın her alanındaki ihtiyaçlarına kalıcı, uygulanabilir ve bütüncül çözümler üretebilmelidir. Engelli bireyler "Ben güçlü bir sosyal devlette yaşıyorum, devlete güveniyorum." diyebilmelidir. Bu güven duygusunu zedeleyen uygulamalardan kaçınılmalıdır.

Ben de kısa geçeceğim, okuyorum o yüzden, çok uzadı çünkü toplantımız da herkes aynı şeylere değinmesin diye ama. Bizim için çok önemli zihinsel engellilik; şöyle söylüyorum: Hep "otizm" deniliyor "Otizm, otizm..." deniliyor, benim bir oğlum da otizmlilik aslında ama zihinsellerin altında yer alan otizmlilik ve Downluları yani hepsini aynı kategoride çalışmamız bence çok daha önemli. Ayşe Hanım da yıllardır zaten bu işin içinde; Sayın Milletvekilimizin bizim Federasyonumuzla ilgili sayın eski genel başkanlarımızla çok büyük çalışmaları var, ona da teşekkür ediyorum ayrıca.

Veri sistemini söyledik. Eğitim, olmazsa olmazımız. Özellikle zihinsel engellilerde eğitim konusu, erken tanı ve yönlendirme hizmetleri güçlendirilmelidir; sağlık ve eğitim kurumları koordineli biçimde çalışmalıdır. Bunun çalıştığını, aslında Aile Bakanlığından Genel Müdürümüz Yasin Bey böyle bir "Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi"ni kurduklarını anlatmış ama ben tam detaylı bilmiyorum. İşte, en büyük eksiklik de bu; STK'ler de bunu bilmiyor yani STK'lerden... Şimdi, hani, oradan çıkardım, STK'lerin bilgisi olmadan bir şeyi başarmak mümkün değildir diye düşünüyorum.

Özel eğitim desteği okul öncesi dönemden başlamalı, ayda on iki saat verilen destek eğitimi çocuğun durumuna göre haftada yirmi saate çıkarılmalıdır. RAM'larda modül yetersizliği gerekçesiyle ileri yaş özel bireylerin eğitimlerinin kesilmesi önlenmeli, modül çeşitliliği artırılmalıdır. Kaynaştırma eğitimi uygulamada etkinleştirilmeli, öğretmenlere sürekli hizmet içi eğitim verilmelidir. Gölge öğretmen, destek öğretmen uygulaması devlet güvencesi altına alınmalıdır. Aileler, hak ve kaynaklar konusunda bilgilendirilmeli, aile katılımı güçlendirilmelidir.

Hayat boyu öğrenme ve özel eğitim hizmetleri yönetmelikleri revize edilerek zorunlu eğitim çağını tamamlayan hafif düzeyde zihinsel engelli bireylerin eğitiminin devamı sağlanmalıdır. Bu konuda bir yıldır uğraş veriyoruz Sayın Başkanım. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü 16 Ekim 2024 tarihinde bir yönetmelik değişikliğine gitti. Bu yönetmelik değişikliğiyle, zihinsel engellilere verilen 143 adet eğitsel kurstan şu anda orta ve ağır zihinsel engellilerin faydalandığı 3 adet program kalmış. Şimdi, bunlar yapılırken hafif düzeyde zihinsel engelliler hiç o yönetmeliğin içinde dahi yok. Bununla ilgili genel müdürlerle görüşmeler yaptık ama hiçbir aşama kaydedemedik yani hafif zihinsel engelliler eğitimin dışında tutuluyor, normalleştirilmiş yani hatta böyle bir -bunlar derneklerimizden gelen talepler- telefon açtıklarında da gülmüşler "Sizin çocuklarınız normal oldu." diye. Bu konunun da özellikle düzeltilmesi konusunu arz ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nerede olmuş bu?

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünde bir yönetmelik çıkarılıyor; orta ve ağır düzeyde çocuklara 3 adet kurs açma yetkisi veriliyor, normalde modül sayısı 143 iken 3'e düşürülüyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunu konuşalım Emre Bey, takip edelim.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Ve hafif zihinsel engelliler...

Sayın Başkanım, bir de aynı zamanda bu, bildiğiniz üzere İŞKUR'da engellilere verilen kurslar var, o mesleki eğitimler var. Bu mesleki eğitimlerde de Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünde kullanılan modüller kullanılıyor. Mesela şu anda bizim çocuklarımızın...

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - O modülü vermeyince o hakkı vermiyor...

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Evet, bugün bizim çocuklarımızın yapabileceği işler nedir? Temizliktir, yemek pişirme... Bunları yapabilecek çocuklarımızda bunlar bile kurslardan, modüllerden kaldırılmış yani bu şekilde başvurulamıyor ve aynı zamanda bu durumda olan çocuklarımız da İŞKUR'un projelerine başvuru yapamıyorlar.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Modül olmadığı için.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Evet, modül olmadığı için, modüller eksildiği için.

Okullarda psikososyal destek ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır. RAM'ların işleyişi ve denetim süreçleri yeniden yapılandırılmalıdır. Uzman öğretmenler çalıştırılmalı, sertifika sistemi kaldırılmalıdır. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin varlığı bizler için olmazsa olmazlarımızdır ancak takiplerinin yapılarak nitelikli eğitim vermesi sağlanmalı, denetimler de sık yapılmalıdır.

Eğitim konusunda herkesin söyleyemediği bir şey var, genelde hep bunlar konuşuldu. Çocuklar bu durumdayken aileler, yalnız kalan aileler oluyor; ben de çocuklarımı otuz-otuz beş yıldır yalnız büyütüyorum. Cinsel eğitim... İki erkek çocukla tek başına yaşayıp bunu onlarla yaşamak gerçekten çok üzücü, yıpratıcı yani buna bir kelime bulamıyorum. Özellikle cinsel eğitimin çocuklarda küçükken verilmesi, zihinsel engellilerde küçükken verilmesi konusunu da dikkate almalıyız.

Psikologlar, rehberlik ve psikolojik danışmanlar, okullarda görevlendirilenler dahi engelli eğitimlerini almıyorlar. Bu konuda onlara da özel eğitimli bireylerle çalışma konusunda özel eğitim verilmeli. Eğiticilerin eğitilmesi yaklaşımı benimsenmeli; öğretmenler, psikologlar, okul rehberlik ekipleri toplumsal farkındalığın artmasına öncülük edecek bilgi ve becerilerle donatılmalıdır. Ayrıca, üniversitelerde engelli bireylere yaklaşım ve farkındalık dersi zorunlu olarak müfredata eklenmelidir. Bu ders doktor, öğretmen adayları, psikolojik danışmanlık ve psikoloji bölümü öğrencileri başta olmak üzere tüm eğitim, sosyal ve sağlık bilimleri fakültelerinde farkındalık oluşturacak, geleceğin profesyonellerinin engelliliğe duyarlı, empatik ve bilimsel temelli yaklaşımlar geliştirmesini sağlayacaktır; bunu özellikle koydum. Çalıştığım milletvekili doktor, kulak-burun-boğaz uzmanı o da; dedim ki: "Sayın Vekilim, siz tıp

egitimi alirken aldiniz mi böyle engelliliğe yaklaşımla ilgili bir şey? Bunu yazmak istiyorum." Özellikle doktoru da koydum çünkü ileride bahsedeceğim konularda da doktorlar bizim için çok kıymetli.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nihat Bey, bakın, bu konuyu da not edelim, önemli.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Yani tüm üniversitelerde birkaç saat bile olsa...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Doktorlar için, hukukçular, için, tüm...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Akademik camianın bu konuda altyapı hazırlaması lazım.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Aslında buraya yazmadım ama Sayın Başkanım, farkındalık yaratmak adına aslında ilkokuldan başlamak üzere engelliliği tanıtıcı eğitimler verilmeli yani ayda bir saat bile olsa o çocuğun bir engelliği görmesi... Hani, bunun için projeler yapılabilir.

İstihdam konusunda... Sizin Bakanlığınız döneminde, oğlum şu anda hafif mental...

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Siz işe aldınız efendim.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Şu anda Gölbaşı KYK Yurdunda çalışıyor. Emekliliği de geldi bu arada yani daha önce çalışmışlığı vardı ama eğitimle bunu özellikle birleştirmek istiyorum. Eğitim verildiğinde, özellikle zihinsellerin -zihinsel engellilerin- neler başarabileceğinin örneğidir. Vallahi, oğlum olduğu için söylemiyorum ama çünkü sosyal yaşama dâhil olduğunda, çalışmaya başladığında o kadar kendini geliştirdi ve şu anda 2 tane şiir kitabı çıkardı. Yani evet, hani, baktığınızda...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bir gün davet edelim onu o zaman. Kitaplardan getirir herhâlde değil mi?

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Evet, evet.

Pek çok aşama kaydettik, gerçekten pek çok aşama kaydettik ama tabii, bu, ailenin çabası, ailenin desteği ve toplum içinde görülmesiyle birlikte oluyor.

İstihdam konusunda engelli bireylerin nitelikli istihdamı desteklenmeli, bireylerin becerilerine uygun iş alanları oluşturulmalıdır. Kota uygulamaları güçlendirilmeli ve etkin biçimde denetlenmelidir. Mesleki eğitim ve yaşam boyu öğrenme programları teknolojiye, hizmet sektörüne ve girişimcilik alanlarına yayılmalıdır. Korumalı iş yerleri ve sosyal girişimler teşvik edilmeli, hem üretim hem istihdam sağlanmalıdır. Ben sonuna da yazdım onu. Korumalı iş yerleri özellikle yerel yönetimlerce zorunlu hâle getirilmeli diye düşünüyorum.

İşverenlere vergi avantajı sağlanmalı, bunlar sağlanıyor ama bunların duyurusunun yapılması gerekiyor.

Kotayı yalnızca kâğıt üzerinde doldurma uygulamalarına son verilmelidir.

Pek çok şirketimiz işte "İşe almış gibi yapalım ama gelmesin." diyebiliyor çocuklarımıza. Çalışabilir durumdaki engelli bireylerin evden üretim yapabileceği sistemler geliştirilerek gelir elde etmeleri desteklenmelidir. Engelli bireylere yönelik destekler kurumsal bakım yerine bağımsız yaşamı güçlendirecek biçimde yeniden düzenlenmelidir.

En dezavantajlı durumda olan zihinsel yetersizliği... Sayın Başkanım, bu konuyu çok önemsiyorum; Sayın Bakanım da söylemiştim, daha önceki bakanlara da söylemiştim, sonraki bakanlara da söyledim. Ama bizim için zihinsel engellilik en dezavantajlı durumda olan erkek çocuklarımız, 18 yaşını aştıktan sonra özellikle yüzdeleri istihdam edilemeyen erkek çocuklarımız anne ve babalarının haklarından faydalanamıyorlar. İşte onlar vefat ettiğinde maaşları bağlanamıyor maalesef, malul sayılmıyorlar. Bunun işte bir kanun teklifiyle değiştirilmesi konusunda... Çünkü zaten hafif de olsa... Şimdi, bir tutanakta şöyle söylenilmiş: "Zihinsel engellilerin hepsi ağır engelli sayılmıyor." Yani hafif engelliler yok sayılıyor, ortada yok sayılıyor. Onun için hafif engelliler de baktığınızda bu haklardan faydalanabilmeli.

Sağlıkta rapor yönetmeliğinin değişeceğini zaten söylediniz ama şöyle, sağlık konusunun altında acil serviste zihinsel engelli ve otizmli de koydum, otizmli bireyler için uygun kan alma sistemleri oluşturulmalı, personel özel eğitim almalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, sizin bu sunum şeyin çok ötesinde, daha yarısında. O yüzden siz bunu bize özetleyin hızlıca çünkü bazı üyelerimizin diğer komisyon toplantıları var, Plan Bütçe de açık. Bunu yazılı olarak bize zaten vereceksiniz.

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜLER FEDERASYONU GENEL BAŞKANI AYNUR DANKAZ - Tamam, bitti zaten. Tamam.

Şimdi, sosyal destek, gelire girmiyorum. Bakım ücretleriyle ilgili, gelir kriterleriyle ilgili birkaç bir şey söylemek istiyorum. Şimdi, bakımevlerine alınacak özellikle zihinsel engelliler için yine gelir kriteri var Sayın Bakanım. Bunun kaldırılması gerekiyor yani gelir kriteri olduğu zaman aile zaten bakımevine veremiyor.

Bir de derneklerimizden gelen bir bakımevlerine geçmek istiyorum. Bakım sigortası şöyle: Bakım veren aileye, bireylerine sigorta desteği sağlanmalı, bakım sigortası sistemi hayata geçirilmelidir. Ailelerimizin en çok istediği şeylerden bir tanesi de bu bakım sigortasının hayata geçirilmesi. Bunun için şimdi özetleyeyim: Kısa süreli bakım merkezleri, gündüzlü bakım ve mola merkezleri ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır. Biz annelerin en büyük kaygısı benden sonra ne olacak kaygısıdır. Bunun için özellikle bakımevlerinin... Vallahi o bakımevlerinde yaşanan -bunu söylemek bile istemiyorum- her olayda çünkü inanılmaz etkileniyorum. Bakımevlerinde yaşanan, özellikle son dönemlerde yaşanan çok fazla olay var. Dün özellikle bir gazetede okuduk, Niğde'de olan bir bakımevindeki şeylerin hepsi aklanmış, sevgievlerinde 17 engelli çocuğa yönelik şiddet davasında ceza almadan şiddeti normalleştirerek bir karar çıkmış ve insan onuru değersizleştirilmiş bence. Hani bu bir anne olarak beni gerçekten çok üzdü, benden sonra ne olacak kaygısı daha çok artmaya başladı. Yani bunlarla ilgili mutlaka denetim mekanizmalarının geliştirilmesi, bağımsız, şeffaf ve sürekli hâle getirilmesi gerekiyor. Düzenli olarak psikolojik destek birimleri kurulmalı. Bakımevleriyle ilgili yazdım, dosyamızda, zaten herkese de dosyamız verildi herhâlde, dosyamızda da bunlar yazılıyor.

Yerel yönetimlerde engellilerin yer alması gerekiyor.

Kültür ve spor bizim için önemli, engelsiz kültür merkezleri ve kütüphaneler kurulmalı. Bu tüm engellileri ilgilendiren konularla ilgili bir çalışma yapmıştım. Engellilik alanında kalıcı çözüm ancak hak temelli ve katılımcı bir yönetim modeliyle mümkün olabiliyor. Bunun için tüm sivil toplum kuruluşlarının, belediyelerden bakanlıklara, yerel meclislerden Meclise kadar, Türkiye Büyük

Millet Meclisine kadar tüm karar alma süreçlerinde yer alması gerekiyor. Karar alma süreçlerinde de "bizim için" değil, "bizimle" ilkesi benimsenmelidir.

ÖTV'ye değinildi. Sonuç olarak şöyle, ÖTV'de de ÖTV'den ziyade şöyle bir şey öneriyorum: Zihinsel engelliler için ÖTV'li araç almak bir ihtiyaç, bir rehabilitasyon çünkü ben çocuğumdan şöyle örnek vereyim: 39 yaşındaki oğlum sabahın dördüne kadar uyumadığı gibi sabahın dördünde bas bas bağıyor. Koca bir sitede oturuyoruz; bütün site, arkadaşlar soruyorlar "Cihan uyumadı." diye. Ama gece kalkıp ben çocuğumu arabayla gezdiriyorum yani bu onu rahatlatıyor. Hani ÖTV'siz araç almak, özellikle zihinsel engellilerde hani yüzde 90 sınırı olmadan da alabilmeli zihinsel engelli aileleri. Çünkü bu bizim için gerçekten rehabilitasyon. Gelir kriterleri burada da işte ÖTV içinde bakım ücretlerinin kesilmesine neden oluyor. Bunu da ilave edeyim.

Sonra kalıcı çözüm için de engelli bireylerin yardım edilmesi gereken kişiler değil, eşit yurttaşlar olarak görülmesiyle mümkündür. Eğitim, istihdam, sağlık, erişilebilirlik, kültür, spor, sosyal destek ve mali politikalar birbirinden kopuk değil, bütüncül bir strateji içinde uygulanmalıdır. Bu stratejinin merkezinde psikolojik destek, bağımsız yaşam, toplumsal farkındalık, veriye dayalı politika üretimi ve hak temelli yönetim anlayışı yer almalıdır.

Teşekkür ederim.

Hepinizi tekrar saygıyla selamlarım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, Türkiye Körler Federasyonu Başkanımız Hasan Tatar'ı dinleyeceğiz.

Buyurun.

8.- Türkiye Körler Federasyonu Başkanı Hasan Tatar'ın, görme engelli ve diğer engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE KÖRLER FEDERASYONU BAŞKANI HASAN TATAR - Sayın Başkanım, sayın bakanlarım, değerli milletvekillerimiz, değerli uzmanlarımız ve engellilik alanında burada bulunan sivil toplumun değerli yöneticileri; hepinize Türkiye Körler Federasyonu ve şahsım adına selamlarımı sunmak istiyorum.

Şimdi, en kısa konuşmayı yapacağım. Bir hayli toplantının uzadığının farkındayım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz hassasiyetinize, sağ olun.

TÜRKİYE KÖRLER FEDERASYONU BAŞKANI HASAN TATAR - Şimdi çünkü benden önce yapılan konuşmalarla gerek konfederasyon başkanları gerek federasyon yetkilileri, başkanları konuları ayrıntılı bir biçimde ifade ettiler. Biz 14 Haziran günü Ankara'da bir büyük engelli buluşması gerçekleştirdik. Kolej Meydanı'nda toplanıp Kızılay Sakarya'ya kadar yürüyüp orada bir engelli hakları bildirgesi açıkladık, özetle açıkladık. 75 madde hâlinde, engellilikle ilgili çeşitli sorunları ve çözüm önerilerimizi kapsayan bir bildirge hazırlandı. Bugün bu bildirge metni henüz basılı değil ama fotokopi olarak 30 adet çoğaltıp sizlerin bilgisine sunduk. O nedenle bu metinden yararlanabileceğinizi düşünüyoruz çünkü gerçekten kapsamlı, uzman arkadaşların da çabalarıyla hazırlanan, farklı engel gruplarının yaşadığı sorunları derleyip toparlayıp çözüm yollarıyla birlikte sunan bir metin. Gerçekten bu çalışma grubunun, bu Komisyonun değerlendirebileceği bir metin olduğunu düşünüyoruz.

Esas olan bir toplumsal kesimin kendisiyle ilgili sorunlar ve çözüm yolları konusunda söz ve karar sahibi olduğu süreçlerin yaşanmasıdır. Yani biz engellilerle ilgili bir konu tartışılacaksa, görüşülecekse, bir karar alınacaksa, bir mevzuat düzenlemesi yapılacaksa başta engelli örgütleri olmak üzere bu alanda söz söyleyebilecek kesimlerin mutlaka davet edilip, sürece katılıp, süreçte görüşlerinden yararlanılıp uygulamada da birlikte bir çalışmanın yürütülmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu her alanda böyledir. Mesela sivil toplum alanında engelliler bir hayli örgütlüdür ama siyaset kurumuyla çözülüyor aslında sorunlar, siyaset kurumu üzerinden çözülüyor. Dolayısıyla engellilerin de kendileriyle ilgili sorunların çözümünde siyaset kurumuna daha fazla dâhil olabilmelerine yönelik bazı düzenlemeler ve uygulamalar olmalıdır diye düşünüyoruz. Gerek Siyasi Partiler Yasası'nda gerek partilerin kendi iç tüzüklerinde yerel yönetimlerle ilgili süreçlerde ve Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ilgili süreçlerde böylesi bir uygulama ve düzenleme mutlaka gereklidir diye düşünüyoruz. Bunun en üst düzeydeki adımının adıyla bir engelliler bakanlığı olmasıdır. İcracı bir bakanlık öneriyoruz ve bu icracı bakanlık içerisinde konuyla ilgili bilgili, uzman insanların da mutlaka yer aldığı bir yapılanmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

Bu Komisyon esasen birçok yasada ve birçok mevzuatta düzenleme önerecek, öyle anlaşıyor. Bu konuları da biz metnimizde ifade ettik. En başta demin arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi bir eşitlik yasasının mutlaka çıkarılması lazım. Ayrımcılığa karşı herkesin eşit olabileceği, eşitliğe aykırı düzenlemelerin ortadan kalkabileceği bir yapılanmanın, bir düzenlemenin olması gerektiğini düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKİYE KÖRLER FEDERASYONU BAŞKANI HASAN TATAR - 2022 sayılı Yasa ki bu, muhtaç engellilere aylık ödenmesine ilişkin yasadır. Kişinin mensubu olduğu ailenin gelirinin kişiye bölünmesinin, işte onun da asgari ücretin üçte 1'ine tekabül etmesi gibi tuhaf uygulamalardan, düzenlemelerden vazgeçilip kişinin kendi geliri esas alınmalıdır ve asgari ücret esas alınmalıdır çünkü muhtaçlığın ölçütü asgari ücrettir. Evde bakımda da keza 2828 sayılı Yasa'da da durum budur.

Demin arkadaşımızın ifade ettiği gibi özellikle Engelliler Yasası'yla getirilmiş olan engellilere yönelik ayrımcılığın suç sayılmasına ilişkin Türk Ceza Yasası'nın 122'nci maddesindeki düzenleme sonradan "nefret saikiyle" ibaresi konularak fiilen ortadan kaldırılmıştır. Bu düzenlemeden vazgeçilip önceki şekliyle uygulanmalıdır.

Mevzuat taranıp mevzuat içerisinde engelliliğe yönelik aleyhte hükümler değiştirilmeli, düzeltilmelidir; arkadaşların ifade ettiği gibi, başta ÖTV'siz araç alımına ilişkin arkadaşların ayrıntısını ifade ettiği hususlar.

Bir de görme engellilere yönelik özellikle sinemaların, dizilerin, toplantıların ve gösterilerin, işte operadır, baledir, tiyatrodur vesaire bütün bu sosyal ve kültürel etkinliklerin betimlenmesi çok önemlidir. Çünkü görsel yanını görme engelliler göremiyor, onun betimlemeli bir biçimde sunumu bu konudaki erişilebilirlik konusundaki eksikliği giderici bir çabadır.

Ben bizleri davet ettiğiniz için, burada bir katılım sağladığınız için çok teşekkür ediyorum. Daha önce engelliler şûraları yapıldı. Önümüzdeki dönemde de mutlaka her bir konu için ana teması belli olmak üzere belli periyotlarla engellilik şûraları, engelli şûraları yapılmalıdır. Çünkü demin işitme engelli ya da sağırarla ilgili tartışma gösterdi ki alanlara yönelik daha uzmanlık çalışması, daha uzmanlık toplantıları ve buralarda akıllarımızın, bilgilerimizin birleştirilmesine büyük ihtiyaç var. Onun için bu şûralar mutlaka yapılmalıdır. Gerçi geçmişteki şûraların bir bölüm kararları henüz raflarda duruyor olsa da gene de bu şûraların çok yararlı olduğunu ifade ediyorum.

Türkiye Körler Federasyonu ve bileşenleri adına hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Başkanım, teşekkür ediyoruz hem sunumunuz hem süre noktasındaki hassasiyetiniz için. Zira çok vaktimiz kalmadı, on-on beş dakikalık bir vakit var.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, Engelliler Konfederasyonu, İşitme Engelliler Federasyonu, Türkiye Sağırklar Konfederasyonu, Zihinsel Özürlüler Federasyonu ve Türkiye Körler Federasyonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, sayın milletvekillerimize söz vereceğim. Sunumların...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Milletvekillerimize geçmeden önce...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani sunum alamayacağım artık. Milletvekillerimizi dinleyelim, onları biz misafir olarak -biliyorsunuz- davet ettik. Yani keşke önceden onu şey yapsalardı, söyleselerdi. Milletvekillerimizi bir dinleyelim, akabinde bitirmeden onlara şey yapalım.

Milletvekillerimizden söz almak isteyenleri görebilir miyim?

Komisyon üyelerine söz verelim önce müsaadenizle. Komisyon üyelerimizden kim var konuşacak?

Elif Hanım, buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Öncelikle hoş geldiniz.

İsmim Elif Esen, DEVA Partisi İstanbul Milletvekiliyim.

Dün de aslında benzer şeyleri konuştuk ama ben öncelikle hepinize hoş geldiniz diyorum. Hem sizleri dinlediğimiz için çok mutluyum. Sizlere dair, sizlerin yaşamlarına dair empati kurabileceğimiz, güncel sorun ve ihtiyaçlarınızı dinleyerek burada Kıymetli Başkanımız ve Başkanlık Kurulunun ve üyelerinin de sizleri çok ciddiyle dinlediğini görerek çözüm üretebileceğimizi düşündüğüm bir çalışma dizisinin içindeyiz. Gerçekten çok önemli şeyler konuşuldu, çok önemli sorunlar da var ve bu sorunların başında -aslında dün de ifade ettim ama bugün sizlere tekrar bunu ifade etmek istiyorum- bir sistem ve zihniyet dönüşümüne ihtiyaç olduğunun hepimiz farkındayız. Bu sistem birbiriyle eş güdüm içinde, koordinasyonla çalışacak, engellilerin engelleri doğrultusunda yaşadığı spesifik ihtiyaçlara da çözüm üretecek, politika ve strateji geliştirecek bir anlayış olmalı. Ama öncelikle yani şunu görüyoruz biz: İlgili bakanlık, engelliye hizmet verecek ilgili bakanlık, kurum, kuruluş neresiyse aslında yasalarda bazı şeylerin güvence altına alındığı belli yasalarla, erişilebilirlik yönetmelikleriyle fakat bu yapıldıktan sonra ilgili kurumun ve uygulayıcıların inisiyatifine bırakıldığı ve bu noktada kurumlar ve kurullar arasında bir başıbozukluğun olduğu, bir dağınıklığın olduğu, bir eş güdümlü çalışmanın olmadığı, kısmen sağlanabildiği ve bunun da aslında bütçemize zarar verecek boyutlarda mükerrerliklere ve israfa da sebep olduğunu biz sizleri dinledikçe görüyoruz. Evet, yapılan iyi uygulamalar var, geçmişe dönüp baktığımızda yirmi üç yıllık bir iktidardan bahsediyoruz. Bu iktidarın öncesine baktığımızda ve bugüne baktığımızda yapılan bazı düzenlemeler var "İyi olsun." diyerek ancak bu düzenlemelerin bu konudaki ihtiyaçları ve eksikleri yeterince karşılayamadığını görüyoruz. Öyleyse bugün aslında bu Komisyonun kurulma amacı olan engelli bakanlığı talebimizle -bu talep bizden gelmişti YENİ YOL Grubu olarak, içinde Saadet Partisi, DEVA Partisi ve Gelecek Partisinin olduğu araştırma önergesi teklifiyle, "Engelli bakanlığı kurulsun." teklifimizle- iktidar yetkililerinin ve diğer partilerin de bunu uygun görmeleriyle bu Komisyon kuruldu. Çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü burada gerçekten objektif, taraf gütmeyen bir anlayışla bir yönetim var, sizleri açıklıkla dinleyen iktidar partisi milletvekillerimiz de var. Bizler de olabildiğince işin iyi ve kötü taraflarını popülist siyasetçiliğe vardırmadan bu konuyu partilerüstü görerek ve bu konudaki ihtiyaçları öncelikle çocuklarımızın eşit fırsat ve şartlara erişimi olarak görerek -engelli çocuklarımızın çünkü onları geleceğe yetiştirecek olan bizleriz- bu sorumluluğun da ağırlığıyla burada bugün dinliyoruz. Sayın Başkan il dışında da Ankara dışında da geziler yapılmasını planlıyor, burada da çok çeşitli kurum ve kuruluşları dinliyoruz. Sizlerden de gelen görüşlerle inanıyorum ki çok ciddi, ayakları yere sağlam basan politikalar, stratejiler belirlenecek. Biz bunun için gayretle çalışacağız ama bununla ilgili öncelikle mevzuatın uygulanması, en önemlisi bu, mevzuatın uygulanabilir olmasının sağlanması. O yedi yıllık ertelemelerin, bugün unutturulan ertelemelerin güncellenmesi ve belediyelere -özellikle yerel yönetimler çok önemli- düşen sorumlulukları uygulayıcıların yapmasını sağlayacak denetim ve cezai müeyyidelerin de getirilerek engelli ve bakıma muhtaç yaşlıların rahat bir nefes almasını sağlayacak Komisyon çalışmaları olmasını gönülden diliyorum.

Tekrar hoş geldiniz. Gayretle çalışacağız. Ben çok inanıyorum ki bu Komisyondan sağlam sonuçlar çıkacak.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sayın Gergerlioğlu, buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Çok değerli sunumlar, elinize sağlık yani STK'lerin, sahadan gelen mağdurların ve onların kurumsal temsilcilerinin ifadeleri bizim için son derece değerli, Komisyon da sanırım buna daha ağırlık verecek, çok ihtiyacımız var ve özellikle...

TÜRKİYE KÖRLER FEDERASYONU BAŞKANI HASAN TATAR - Konuşan vekillerimiz kendilerini tanıtırsa.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Evet, ben Ömer Faruk Gergerlioğlu, DEM PARTİ Kocaeli Milletvekili.

Yani birçok temsilcinin altını ortak bir şekilde çizdiği hususların da sanırım uzmanlarımız tarafından altı çiziliyordur. Ben bu vesileyle sahadan birkaç engelli kardeşimizin bana bugün ulaştırdığı hususları iletmek isterim ki engelliler sahada neyle karşılaşıyor? Mesela, Batman Ampute Spor Kulübü Avrupa EuroLeague'e katılma hakkı kazanmış ama Türkiye Voleybol Federasyonu kendisinin bu spor kulübü tarafından eleştirilmesi nedeniyle bu spor kulübünü "muhalif" diye addederek katılımına izin vermemiş. Bu noktada

engelli sporcularımız -ki biz bunları teşvik etmeliyiz- maalesef böyle bir üzüntü yaşıyorlar ve bana ulaştılar, biz burada bunun altını çizelim, Komisyon da bu konuda bir adım atarsa, bu Federasyonla görüşürse Sayın Başkanımız çok iyi olur.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Orada bir yanlış olabilir, onu bir tetkik edelim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Batman Ampute Spor Kulübü.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Voleybol muymuş?

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Evet, Voleybol Erkekler Şampiyonası.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onu tetkik edelim, Ozan Bey burada.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Biz iletişimlerini verebiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tamam, olur, olur.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - İkincisi, yani dev bir fark, engelliler ne kadar haklı burada da görüyorum. Şimdi, EKPS's sınavı çok gündemimizde, 115 bin aday başvurmuş, kaç kişiye istihdam sağlanmış biliyor musunuz? 1.830. Şimdi, yeni memur alımı için sayı belirlenmiş, daha az sayıda olmuş bu.

Yine "Yüksek puan alıp atanamayan engelli memurların sesi olun." diyorlar. Altı yıldır Sağlık Bakanı ve bazı bakanlıklar ise hiç alım yapmamış EKPS's'de. Yine, engelli kotası engelli memurların görünmesi nedeniyle yüzde 3 kota dolu görünüyormuş. Bu konuda da bir çözüm istiyorlar.

Son olarak da şu anda çok vahim bir vaka. Ben bunu Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürüne de söyledim, bir çözüm bulamadılar. Bakın, raporu da yanımda, 76 yaşında bir amca, yatalak, altı bezleniyor, fotoğraflarını gördüm, ailenin izni yok, gösteremiyorum, çok vahim bir durumda. Dört sene önce bir kişiyle tartışma yaşamış, ceza almış ve hükmü Yargıtayda onanmış, Sayın Başkanım, altı bezlenen kişiyi, alzheimerli, perişan durumda bir insanı alıp cezaevine götürmüşler, Kandıra Cezaevinde yatıyor şu anda. Aile bir buçuk aydır çırpınıyor, kişi daha da kötüleşmiş durumda. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürüne de söyledim, bir çözüm bulunmuyor, müdürle de konuştum ben, "Ya, götüreceğiz Vekilim, sağlık kuruluna götüreceğiz." diyor. Ne zaman götüreceksiniz Müdürüm dedim, "Uğraşıyoruz Vekilim." dedi. Adam ölmek üzere, cezaevi koşusunda, revirinde. Bakın yani engelliler hakikaten sahada bunu yaşıyor. Yusuf Çağlayan hastanın ismi, bakın, raporunda ne deliniyor: "Bu hâliyle hasta öz bakımını yapamaz, tam bağımlıdır, bakımı için başkasına muhtaçtır, hastanın bir bakımevinde kalmasında tarafımızca bir sakınca görülmemiştir." Şimdi, bu adama evde bakılıyormuş ve şu anda böyle bir durumda yani en azından Sayın Başkanım, siz de bir müdahil olsanız, bu konunun çözülmesi lazım diyorum. Gerçekten sahada...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Not alalım...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - İletişimlerini veririm.

Çok teşekkürler, ben biliyorum sahada bu sorunları çok yoğun bir şekilde yaşıyorsunuz, mevzuatlar ayrı, bakanlıkların dedikleri ayrı ama sahanın yaşadığı realite çok ayrı.

Teşekkürler. Hoş geldiniz hepiniz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yücel Bey, buyurun.

YÜCEL ARZEN HACIOĞULLARI (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Bütün katılımcılar 5378 no.lu Kanun'da yani yazıda bir sorun olmadığını ve fakat uygulamada sorun olduğunu söylüyorlar. Eğer bir yazının hayatta bir sorunu varsa yazı sorunludur zira yasa yazıdan ibaret değildir. Nitekim, yazının da sorunu var. Neden? Çünkü bakın yasada engelli nasıl tanımlanıyor: "Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeylerde kayıplardan dolayı etkilenen birey..." falan filan, bakarsınız. Bu tanıma göre herkes engelli. Engelliliği tanımlayamıyorum. Dolayısıyla bu Komisyona ki Başkanından tüm üyelerine fedakârlığından asla şüphe duymadığım katılımcıların yapması gereken, sizlerin de öyle, gelen herkesin bir tanım yapması lazım. Ben bilmiyorum engelli kime deniyor, kafam çok karışık. Hepinizin kafasının çok karışık olduğunu da tespit ediyorum. Bu konuda tanım yapmak lazım. Engellilerin sorunları için toplandık, "Engellilerin gerçek sorunları nedir?" diye toplandık, oysa biz engellilerin devletten alacaklarını konuşuyoruz. Bunun nedenleri konusunda sizleri, hepimizi yani bütün engellileri, tanımlayamadığımız engellileri bu denli sonsuz alacaklı kılan nedir? Bu nedenler konusunda siyaseten konuşmak, bunun üzerine retorik, belagat çok kolay. Oysa yapılması gereken hemen şimdi düşünmek.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sayın Öncü, buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, çok değerli sivil toplum katılımcıları; Fatma Öncü ben, AK PARTİ Erzurum Milletvekiliyim. Aynı zamanda, bildiğiniz üzere, AK PARTİ çatımızın altında 4 engelli milletvekiliyle değerli arkadaşlarımızın haklarını temsil etmeye çalışıyoruz. Biz yirmi üç yıldır bu alanda başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere... Kendilerine her daim minnettarlığımı sunuyorum çünkü 50 yaşında olan bir engelli olarak ve dokuz aylıkken parmakları yanan bir engelli olarak hemen hemen birçok hükümetin dönemine tanık olmuş ve engellilerin isminin dahi olmadığı, hiçbir haklarının savunulmadığı bir dönemden bugün çok şükür ki kariyer planlamasını konuşuyoruz, kaymakamlık ve valilik haklarını konuşuyoruz, olma haklarını konuşuyoruz, görme engelli bir hâkim kardeşimi ben dünyada tanıtıyorum ve çok şükür ki AK PARTİ sayesinde kendi kitlemizin sesini dile getirebiliyorum. Bunlar bizim için hayal bile değildi. Özellikle taşrada engelli kardeşlerimiz sosyal anlamda çok büyük sıkıntılar yaşarken bugün bakım merkezlerinin kalitelerini konuşmaya başladık, bugün millî eğitimdeki kaynaştırmalı eğitimin kalitesini tartışmaya başladık, "Daha iyiyi nasıl çözebiliriz?"i konuşuyoruz. Ortak iradeyle kurulmuş bir Komisyonda çok değerli Jülide Bakanımız, Sayın Mehmet Kasapoğlu Bakanımız kendi bakanlıkları döneminde de bu alanda büyük farkındalık yaratmış, bireylerle beraber, kişilerle beraber, Komisyonda diğer partilerin katılımcılarıyla beraber çok önemli bir yol almayı hedefliyoruz birlikte, beraber.

Çok çok teşekkür ediyorum, hakikaten bugün çok güzel şeyler öğrendim her birinizden, sunumu yapan bütün arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Hem temas ettiğiniz konular hem farkındalığınız hem de birçok engel grubunun yaşadığı sorunları beraber, birlikte yeniden öğrendik.

Bu arada, Yücel Vekilimiz bir konuda da sürekli aynı şeyi dile getiriyor ve çok haklı. Değerli arkadaşlar, "engelli birey" dediğiniz -çok özür diliyorum Sayın Bakanım, hemen keseceğim, herkesin süresi belli, hak yemek istemiyorum ama bu önemli-

"engelli" diye kategorize edilmemeli. Aslında birey Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu sürece tüm insan hakları ve anayasal zeminde eşit, adil her konuda, "sağlıklı" diye nitelendirdiğiniz vatandaş ne ise o da aynı. Dolayısıyla ayrıcalıktan ziyade devletin bakım, yardım vatandaşın ihtiyaçlarının karşılanması boyutunun belirlenmesi, hizmet kalitesini de ona göre sınırlaması gerekiyor. Bunun en başında da tanım çok önemli, "engelli" diye nitelendirdiğiniz kişi kim? Dün de söylemişim, bana göre "engelsiz" diye bir birey yok, dünyada yaratılan hiçbir birey, "birey" olarak tanımladığınız mükemmel sınırın içinde değil. Dolayısıyla en başta aslında biraz tanımı da konuşmak lazım ama ben yine de sunumdan dolayı herkese çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Yaman, buyurun.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakanım, değerli katılımcılar: ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kendimi tanıtayım bu arada, Doktor Aylin Yaman ben, Ankara Milletvekiliyim. Bir çoğunuzla sahadan tanışıyorum zaten aslında. Sizleri burada gördüğüme çok mutlu oldum.

Bir saptama öncelikle, bugüne kadar hiç girmemişim, EKPS sınavlarıyla ilgili, onların kontenjanıyla ilgili; hepimizin bildiği gibi EKPS sınavları yani engelliler için olan KPSS sınavları iki yılda bir oluyor ve bu puan iki yıl boyunca geçerli oluyor. Burada özel bir gruba atıfta bulunmak istiyorum, öğretmenler. Burada en son "Akademi Giriş Sınavı" denen bir şey kondu ve engelli öğretmenler için çok ciddi mağduriyet yarattı bu Akademi Giriş Sınavı çünkü zaten çok büyük zorluklarla okuyan bu grubun bir de böyle farklı bir sınava yönlendirilmesi gerçekten büyük bir sıkıntı. O yüzden, bizim burada kayıtlara geçmesi için özellikle söylüyorum, bu kontenjanların artırılması gerektiğini düşünüyorum. Kamuda 657'ye tabi memur oluyorlar biliyorsunuz ve kontenjan burada yüzde 3. Bir de İŞ-KUR üzerinden kamuda işçi ve özelde işçi olarak farklı kontenjanlar var. Biz daha önce İŞ-KUR'un sunumunu dinledik, özelde ve kamuda işçi olarak çalışan engellilerin aslında kamuda kontenjanların yüzde 115 dolulukta, özelde de yüzde 98 dolulukta olduğunu öğrendik. Dolayısıyla orada bir kota artışı yapılabilir. Aynı şekilde, EKPS kontenjanlarında da bir artış çok anlamlı. Hatta, dünyadaki uygulamalar gibi meslek gruplarına göre ekstra kota koymak; engelli sağlıkçılar için gibi, engelli öğretmenler için gibi, engelli mühendisler için gibi farklı ekstra kotalar koymak da daha anlamlı olabilir diye düşünüyorum.

Son olarak İŞ-KUR üzerinden gidiyoruz, keza diğer sorularımıza pek kamudan cevap gelmiyor. İŞ-KUR'a kayıtlı 800 bin kişinin yüzde 73'ü erkek. Ben raporlarınızda baktım, kadın çalışan engellilere yönelik bir öneriniz var mı acaba? Kadın engellilere ayrıcalık tanımak için bir öneriniz var mı? Bunu duymak istiyorum. Keza, aslında engelliler kadın ağırlıklı dünyada da Dünya Sağlık Örgütü'nün verisine göre, buna yönelik bir şey düşünüyor musunuz, onu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sayın Karaoba, buyurun.

ALİ KARAoba (Uşak) - Ben de aslında teşekkür etmek için söz aldım.

Gerçekten bugün sunumların hepsi çok güzeldi. Hani bu sorunu yaşayan insanlar çok daha doğru anlatıyor, sayın vekilimin dediği gibi, devlete nasıl baktığınıza bağlı ama şimdi devlet öyle bir şey ki aslında her şeyi güzel yapmaya çalışıyor... Bu arada, Uşak Milletvekili Doktor Ali Karaoba ben de. Yani bakın, engelli araç alımını on yıla çıkardı ve beş yıllık süresi olanları bile uzattı. Yani biz engelliler için Komisyon kuruyoruz, bir taraftan da bunu suistimal edenleri bulmak yerine bu işten faydalansın diye emek sarf ettiğimiz, uğraştığımız kanunları... Bu yolsuzlukları ya da bu istismarcıları yakalamak için herkesi cezalandırıyoruz. Aslında sorun kanunu çıkarmakta değil ki gerçekten, bakınca her şey teoride inanılmaz güzel ama ben orte, protezlere takmış durumdayım yani ödedikleri rakamlara baktığımda yahu arkadaşlar, gerçekten reel şeyler değil. Yani bir tekerlekli sandalyeye ödediği paralar ya da işte ne bileyim, diz protezindeki, her şeydeki yani ülkede orte ve protezi kapsayan her şeydeki rakamlar güncel fiyatlarla uyumlu değil. Bakın, ilk sunumu yapan Başkanımız çok güzel bir şey söyledi; çok ciddi bir bağış toplamışlar, 1.800'e halledecekler arabayı, biz bir araştırdık, 480 bin liraya...

Doğru hatırlıyorum değil mi Başkanım?

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Doğrudur efendim, yapılabilir.

ALİ KARAoba (Uşak) - Yapılabilir.

Yani biz dün de dile getirdik, aslında kurumların tamamının tek merkezde orte ve protez alımını kolaylaştırabiliriz yani "Her şey için ayrı bir daha rapor al." mantığını anlamış değilim bir hekim olarak. Yani görme engelli bir arkadaş "Git, gel, bir daha rapor al." demek kadar bana saçma gelen bir şey yok. Ya, görmüyor sonuçta arkadaşlar, görmüyor, bu değişmeyecek ya da yüzde 100 sağır olarak gelmiş birinin raporunu -tamam, iki yıl yaşıyor mu yaşamıyor mu anlamında ama- bunları aile hekimi üzerinden de götürebiliriz. Mevzuat güzel, uygulanırlığı sıkıntılı. Sizin yaptığınız tespitler doğru yani herkesle konuşuyoruz, konuşuyoruz, konuşuyoruz ama ben ilk defa -bunu da Başkanımın nezdinde gerçekten gayet yürekten söylüyorum- bu Komisyon çok iyi niyetli ve bir şeyler yapacağına gerçekten inandım. Ben hani girerken başka zaman da komisyonlarda oluyoruz arkadaşlar, burada bir yerde, tabiri caizse, yanlış anlaşılmasın, gaz almaca olup gidiyor yani. Ama bugün buralarda bu yoğun çalışmalara, şehir dışı çalışmalarına bakınca herkesin çağırılması, bu işin taraflarının burada gelip derinlerini anlatması kadar kıymetli bir şey yok. Yani biz istediğimiz kadar konuşalım, ben gözlük takmayınca görmüyorum ama görmeyen arkadaş yüzde 100 anlama şansım yok. Bugün işitme engellilerle ilgili ilk defa, bu yaşıma kadar 4-5 yaşındaki kişiler kadar gramere sahip olduklarını bugün öğreniyorum ben. Yani bunun hatasını tespit etmemişiz ya da biz gerçekten işitme engellileri bir gün getirip de hakkıyla dinlememişiz. Onun için, Başkana ben teşekkür ediyorum çağırılan konuklar ve herkese fırsat vermesinden dolayı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağ olun.

ALİ KARAoba (Uşak) - Bizler de sonuna kadar destekçisiyiz. Buradan çıkacak raporların gerçekten etkili olacağına da inanıyorum. AK PARTİ döneminde Bakanlık yapmış 2 kişinin Başkan veya Başkan Vekili olmasının çok büyük bir avantajı var. Burada da bunu "siyaset olsun" diye söylemiyorum, bizler doğruları da söylesek bazen demokrasi, sayısal, çoğunluk diye geçemeyeceği için, sizler bu raporun başında olunca bence yaptırımı ya da hayata geçişi çok daha kolay ve hızlı olacaktır; destek veriyoruz, sonuna kadar çok doğru gittiğine de inanıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz teşekkür ediyoruz.

Türkiye'nin Komisyonu diyoruz bu Komisyonu için, 86 milyonun vicdanı diyoruz. O yüzden birlikte çalışmaya devam edeceğiz.

Evet, buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri, değerli misafirler, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlarımızın çoğunun ortak vurguladığı konu, kanun uygulanmıyor. Rahmetli Profesör Doktor Sulhi Dönmezer Hocamız bize derdi ki: "İyi bir kanun kötü bir uygulayıcı elinde kötü olur, kötü bir kanun iyi bir uygulayıcı elinde iyi olur." Yani mesele insan unsuru. Hakikaten bugün, burada -değerli rahmetli hocam, mekânı cennet olsun, ışıklar içerisinde uyusun- Hocamın söylediği bu veciz sözü teyit edilmiş oldu.

Sayın Başkanım, ben fazla uzatmayacağım, dediniz ki: "Somut, net, sorunları ve çözüm önerilerinizi sunarsanız zamanı rasyonel kullanacağız." Ben başlıklar şeklinde gideceğim.

Bir: Koordinasyon eksikliği var bakanlıklar arasında; bunun kurulması gerekiyor.

İki: Sportif faaliyetlerle ilgili engelli bireylerin etkinliklerinin teşvik edilmesi lazım.

Üç: Uygun maliyetle engellilere konut verilmesi lazım.

Dört: Cezaevine ziyarete gidiyor engelli vatandaşımız, x-ray cihazları ona uygun olmadığı için giremiyor, yan kapıdan elleriyle alıyorlar; bu olmuyor değerli arkadaşlar.

Beş: Görme engelli kardeşimin göz retinasının okunması gerekiyor. Cezaevine girince göz retinası okunamadığı için giremiyor arkadaşlar, ziyarete de giremiyor; çok insani bir şey bu. Aynı şekilde, bizim, şu anda görme engelli arkadaşlarımız eğer Meclise girdilerse üçüncü x-ray kapısında, orada gözler okunuyor, eğer okunamıyorsa içeri alınmıyor. Bu sorunların hakikaten çözülmesi lazım.

Değerli Başkanım, adliye girişlerinde x-ray cihazları dar, o engelli arkadaşlarımızın sandalyeleri oraya sığmıyor, olmuyor; 2 kişi alıyor o kişiyi eliyle sağlı sollu, öyle. O anda düşerse o engelli kardeşimiz, Allah göstermesin, bir tarafının kırılmasından kim sorumlu olacak? Yani bunların hepsi bütün.

Bir şeyi anlayamadım, arkadaşlarımızın hepsi dediler "Eşitlik kanunu kurulsun." Ya, arkadaşlar, Anayasa'mızın 10'uncu maddesi eşitliğin ötesinde pozitif bir ayrımcılık vermiş engellilere. Bu pozitif ayrımcılık uygulanırsa aslında o dediğiniz eşitlik kanununun çok üstünde, daha fazla bir hak verilmiş durumda. Neden bu uygulanmıyor veya engelli arkadaşlarımız tarafından veya kamuoyu tarafından bu bilinmiyor mu? Ayrıca, bizim imzalamış olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesi var: Kayırmacılık yasağı. Evet, arkadaşımız bahsetti, 122'nci madde ama yani orada sırf 122 değil, 256'ncı madde de öyle, görevi kötüye kullanma, ayrımcılık yapma, orada da o var bir bütün olarak. Yani "Cezalar yetersiz, etkisiz." dersiniz inanırım. Ayrıca uygulanmıyor; mesela biraz önceki tartışmada konuşuldu yani bu binaların yapılması, ulaşım, erişim vesaire konusu. Buralarda valiler yetkili, kaymakamlar yetkili. Yani bunların hiçbirisi görevini yeteri kadar yapmıyor, bundan kaynaklanıyor. Yani burada işitme engelli arkadaşlarımızla, dostlarımızla, vatandaşlarımızla ilgili de... Bence sırf bunlarla ilgili değil tüm engellilerle ilgili, Millî Eğitim müfredatına seçimlik ders konulmalı. Millî Eğitim müfredatına seçimlik ders konulmadığı müddetçe... Nasrettin Hoca'nın bir sözü var, diyor ki: "Benim hâlimi eşekten düşen birisi anlar." Yani bu aynı zamanda bir empati anlamındadır. Eğer bunu yapabilirsek bence sorunların çoğunu, aşağı yukarı hepsini çözmüş oluruz. Yani burada bir çocuk eğer engelliye okula gidecek olursa okul kayıt yapmıyor veya ayrı sınıfa kayıt yapıyor. Okul gezilerinde engelli bir çocuk varsa ailesini yanına almıyorlar, bu çocuk gidemiyor ailesiyle birlikte. Yani bu sıkıntılar var. Anne baba çalışıyorsa işe alınmıyor veya bir trafik kapatılıyor Değerli Başkanım; kapatılıyor da engelli vatandaş nerede, nasıl gidecek, kapattın da ona bir ayrımcılık olması lazım, Anayasa 10'uncu madde, pozitif ayrımcılık var zaten. Sen o engelli kişiye bu yolu aç, ona ver. Yani ben yolu kapattım diyemeyiz. Site yönetimlerinde genellikle -rehber köpek besleyen engelli kardeşlerimiz var- yönetim diyor ki "Efendim, köpek beslemek yasaktır." Rehber köpek... Yani bunun hayatıyla bir bütün, artık ona alışmış. Yani komple Kat Mülkiyeti Yasası'na veya aynı zamanda kat mülkiyeti yönetimine bunların hepsinin geçmesi lazım. Görme engellilerle ilgili bankamatikler var Değerli Başkanım, bankamatikte büyük sorunlar yaşanıyor. Bunlarla ilgili, trafik ışıklarıyla ilgili sorunlar var. Yani burada, zihinsel engelli çocuklarla ilgili, mal sahipleri evlerini kiraya vermiyorlar onlara, "Biz evimizi size kiraya veremeyiz." diyorlar. Toplumsal anlamda büyük sıkıntılar var. Medya engelleri... Yani medya sektörü mümkün olduğunca o hizmetten yararlanmak isteyen vatandaşlarımızla ilgili, işte işaret dili, diğer konularla ilgili bir hizmet vermiyor. Adli yardım süreçleri imkânsız hâle gelmiş durumda. Adli yardım sürecindeki konuyu daha teknik, hukukçu ağabeylerimiz, arkadaşlarımız bilirler yani mahkemelerde dava açacakları zaman orada ücretsiz avukat temin edilebilmesi, harçların devlet tarafından temin edilmesiyle ilgili. Aynı zamanda, burada verilen kanun teklifleri var. Mesela, değerli vekilimiz, arkadaşlarımız dediler ki: "Biz engelli bakanlığı kurulması talep ediyoruz." Değerli Başkanım, değerli AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarım; çok samimi söylüyorum, ben bu söyleyeceklerimin hepsini geri alırım, yeter ki siz yapın, sizin imzanızla olsun. 2015 tarihinde engellilik bakanlığı kurulmasıyla ilgili bir kanun teklifi vermişiz, her sene de bunu yeniledim ve hâlen şu anda raflarda duruyor; ne olur, bu engellilik bakanlığını kurun. Müşterek talep oldu, 2015 tarihinden bugüne kadar sürekli vermiş olduğumuz teklif; bir.

İki: Şimdi, burada, yine, aynı şekilde...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biraz hızlandırabilir miyiz, çok az vaktimiz kaldı.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hızlandırıyorum, özür dilerim.

Dernekleri var, kurulan dernekler var ve bunların en az üç yıl kiralınının -ücretsiz- Maliye Bakanlığı tarafından verilmesiyle ilgili kanun teklifi var.

Üç: Burada, aynı şekilde, biraz önce değerli üstadım dedi ki: "Efendim, yüzde 90 engelli ama beyinsel engellerle ilgili o aranmıyor, onunla ilgili kanun teklifi verdik."

Dört: Otoyollarla ilgili... Bakın, Değerli Başkanım, çok önemli; otoyollar, otobanlar, köprüler, tüneller ücretsiz olsun dedik, kanun teklifi verdik.

İsmimi söyleyememiştım, Avukat Mahmut Tanal; Cumhuriyet Halk Partisi Şanlıurfa Milletvekiliyim ve Komisyon üyesi değilim ben ama insan hakları aktivistiyim, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyesiyim; onu da belirtmiş olayım.

Değerli Başkanım, Türk Ceza Kanunu'nda 58 yaşını dolduran engelli kadın kardeşlerimizle ilgili hürriyeti bağlayıcı ceza verilmesin, erteleme verilsin diye kanun teklifi vermiş olduk. Yine aynı şekilde, bu özel tüketim vergisi, KDV, bunların hepsi kaldırılсын dedik engellilerle ilgili; yine kanun teklifi. Ben bunların hepsini size vereceğim Değerli Başkanım. Yani en azından katkı olacaksa mutlu oluruz.

Burada, yine aynı şekilde, borç altına girme... Mesela, senet imzaladıkları için yanında şahit bulunmasıyla ilgili büyük karışıklıklar var, görme engelli kardeşimle ilgili; bununla ilgili yine bir kanun teklifi verdik. Hakikaten ticaretle uğraşanlarla ilgili büyük sıkıntılar var

3600 ek göstergeyle ilgili, yararlanmalarla ilgili, yine aynı şekilde kanun teklifi verdik, bu ünvan ve görev değişikliğiyle alakalı olarak. Yani burada aslında engelli dernek federasyonlarıyla birlikte biz bu konuda yarışıyoruz gibime geliyor. Engelli hakları komisyonu büyükşehir belediye başkanlıklarında yok Başkanım. Biz dedik ki 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 15'inci maddesinde buraya ihtisas komisyonu olarak engelliler komisyonu kurulmasını zorunlu kılalım ki işte bu yapı ruhsatları vesaire verildiği zaman bunlar bunu kontrol edebilsin, inceleyebilsin dedik en azından. Aynı şekilde, burada, nüfusu 10 bini geçen il ve ilçe belediyeleri için belediye bütçe ve imar komisyonlarında mutlaka ama mutlaka engelli hakları komisyonu kurulması zorunlu hâle gelsin dedik çünkü eğer bunu yaparsak o yapılarda erişimin hepsini uygun hâle getirmiş oluruz diye düşündük. İşte burada, o yüzde 90 engelliyle ilgili önemli bir şey; protezden değerli vekillerimiz bahsetti. Arkadaşlar, adamın protez bacağı haczedildi ya bu ülkede, protez bacak haczedildi; bunu basında hepimiz gördük. Değerli Başkanım, İcra İflas Kanunu'nun 82'nci maddesinde... "Kişinin uzvu protezse sen bunu haczedemezsin..." Bu, insanlık ayıbı, olacak şey değil. Yani bunu yaşadık, bununla ilgili kanun teklifi verdik. Bu hakikaten çok önemli. Yani bizim bu utançtan kurtulmamız gerekiyor. Gelelim İş Kanunu'nun 30'uncu maddesine... İşte, bu kota çalıştırma... Yapmıyorsa bir yıl ile üç yıl arası hapis cezası verilsin, hatta bu ceza bir ile üç yıl arası bence yetersiz, bunu daha da artırmak lazım caydırıcı hale getireceksek...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Siz nasıl olsa bunları bize vereceksiniz, inanın vakit yok ve seçim var. Şırnaklı misafirlerimizi dinleyeceğiz bir de.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hepsini vereceğim. Son bir dakika Başkanım...

Katılım payı... Engelli kardeşimiz rapor alıyor, katılım payı alınıyor. Katılım payını niye alıyoruz biz bu engelliden? O katılım paylarını kaldırmak lazım ve burada araç gereçle ilgili... Ha, bir de şu var Başkanım: Ben engelliyim, siz benim babamsınız, aynı evde oturuyoruz, bana bakıyorsunuz, benim araç gerecim, benim engelli olmam nedeniyle evde bulunan her şey siz borçlu olduğunuz için... Kanun diyor ki: Aynı evde yaşıyorsa o mallar babanın yani borçlunun, hepsini haczediyorlar. Ya, arkadaş, benim o engellilik durumumla ilgili olan alet edevatı haczetmeyin. Onunla ilgili yine kanun teklifi verdik.

Aynı şekilde, burada engelli dernekleri ve engelli vakıflarına ait çalışan dernek ve vakıfların kendilerine ait taşınmazlardan elde ettikleri kiralardan gelir alınmasın çünkü onu onlar için harcıyorlar.

Son kanun teklifimiz, işte bu engellilerle ilgili, çalıştırmayla ilgili eğer kim onu yapmıyorsa ağır cezalı bir vaziyete... Affınıza sığınyorum uzattıysam. Burada aşağı yukarı 15 tane kanun teklifini size takdim ediyorum, yararlı olması dileğiyle.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Evet, Latif Hocam buyurun, son söz sizde, sonra Şırnaklı hemşehrilerimize söz vereceğim.

LATİF SELVİ (Konya) - Esasında ben konuşsam olur. Benim yerime bir korsan bildiri zaten sundu. Hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Şırnak'tan misafirlerimiz Cizre Engelliler Derneği Başkanı Necmettin Özen, buyurun.

CİZRE ENGELLİLER DERNEĞİ BAŞKANI NECMETTİN ÖZEN - Sayın Başkanım, öncelikle, bizlere bu imkanı verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Sayın Komisyon Başkanlığına ve değerli üyelerine; Komisyonunuzun kuruluşunu takdirle karşılıyor, çalışmalarınıza olan derin inancımızı ve desteğimizi belirtmek isteriz.

Bizim beklentimiz, çalışmalarınızın sadece yasal bir listelemeden ibaret kalmamasıdır. Gerçekçi verilere, saha deneyimlerine ve uygulama potansiyellerine, analizlerine odaklanmalıdır. Bu sunum, o ihtiyacın bir başlangıç noktasıdır. Türkiye genelinde sorunlara katılmakla birlikte Güneydoğu'da, özellikle Şırnak gibi sosyoekonomik dezavantajlı illerde kesşimsel etkiler mağduriyeti derinleştirmektedir. Genç nüfusa rağmen iş gücüne katılım oranları ulusal ortalamanın çok altındadır. Mevcut politikaların çıktı üretmediği açıktır. Sosyokültürel izolasyon, fiziksel ve prefigüratif erişilmezlik engelli bireylerimizi toplumsal dışlanma ve ek sağlık sorunlarıyla yüz yüze bırakmaktadır. Hak temelli STK'ler olarak sorunları ilettiğimizde ne yazık ki suistimal bir dışlanma, etiketlenme ve fişlenme algısıyla karşılaşılıyor. Taleplerimiz, bizi mağdurdan ziyade sisteme meydan okuyan bir konuma itmektedir. Komisyonumuzun başarısı, sahadan gelen bu meşru sesi tanıyıp muhatap almasına bağlıdır. Bölgemizde sağlık erişimi ciddi bir insani kriz boyutundadır. Temel uzmanlıklar için dahi zorunlu şehirlerarası sevkler aileler üzerinde ciddi bir ekonomik yük oluşturmakta ve tedavi süreçlerinin sürekliliğini bozmaktadır. Sürekli rapor süreçleri, kalıcı engellilik durumlarında dahi bilimsel temeli olmayan rapor yenileme zorunluluğu idari bir eziyet mekanizmasına dönüşmüştür. Bu yıpratıcı süreç hak sahipliği mekanizmasının güvenilirliğini zedelemektedir. Ortopedik araç gereç, sarf malzemesi, hasta bezi gibi temindeki aksaklıklar yaşam kalitesini düşürmektedir. Daha da önemlisi, ibadethanelerin dahi büyük çoğunluğunun fiziksel olarak ulaşılamaz olması ve engelli tuvaletlerinin yokluğu, dinî vecibelerini yerine getirme özgürlüğünün dahi engellendiğinin somut göstergesidir. Bölgesel inanç memurlarından dahi destek görmemek, duyarsızlığı ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, değerli üyeler, biz yasanın sözünden çok amacına ve sahada yarattığı gerçekliğe odaklanmasını talep ediyoruz. Sizlerden beklentimiz, bu sunumu bir yol haritası olarak kabul ederek Şırnak başta olmak üzere tüm bölgede

derinleşmesine, saha araştırmaları yerine yerinde gözlemler ve doğrudan yüz yüze görüşmeler yoluyla uygulanma eksenli, çözüm odaklı ve insan onurunu merkeze alan yeni bir politika zemini oluşturmanızdır. Bu kritik görevde başarılar diler, engelli STK'lere hissettirdiğiniz değer somut eylemlere dönüşmesini umut ediyoruz, saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Necmettin Başkanım, teşekkür ediyoruz.

Şırnak'tan başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

ŞIRNAK ENGELLİLER DERNEĞİ BAŞKANI TAYYİP UĞUR - Sayın Başkanım, değerli üyeler; öncelikli olarak teşekkür ediyorum.

Bizler için ve engelliler için yapmış olduğunuz bu güzel Komisyondan dolayı müteşekkirimiz. Bu arada, petrolün başkenti Şırnak'tan selamlar getirdim. Bütün Türkiye'nin, aslında bütün engellilerin hayatı Şırnak'tan ibarettir, bütün Türkiye Şırnak'tan ibarettir. Şırnak, insanın ikinci doğuşu, Hazreti Nuh'un memleketi ve gerçek anlamda başkentidir insanlığın. Her zaman bunu dillendirir, bunu söylerim. Buna istinaden sayın vekillerim, Değerli Bakanlar; eğer gerçek anlamda engelli haklarına erişim, engellilere yönelik bir komisyon ya da bir kanun, bir kural... Komisyonda bulunan birbirinden değerli dostlarımız, bir gün, sadece bir gün gelin, Şırnak'ta bizimle yaşayın ve buna göre de bu yaşantımızı, çekmiş olduğumuz zorlukları, çektiğimiz hayatın zorluklarını beraber yaşayalım; her Komisyon üyesinden, her milletvekilinden biri bir engelli seçsin Şırnak'tan -özellikle kırsal alan ve eğitim, her alanda biraz daha geriden gelen Şırnak'tan- her biri bir engelli alsın ve Şırnak'ta o engelliyle bir gün geçirsın, ondan sonra zaten Komisyon da amacına ulaşacak, bakanlık da amacına ulaşacak, burada sarf edilen bütün emekler de, bütün çabalar da bütün eforlar da yerine ulaşacaktır.

Teşekkür ederim tekrardan, size şehri Nuh'tan selamlar getirdim, petrolün başkentinden...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Jülide Bakanım bundan iki üç hafta önce "Şırnak programı yapalım." dedi. İsabetli bir teklif olduğunu bir defa daha görmüş olduk.

ŞIRNAK ENGELLİLER DERNEĞİ BAŞKANI TAYYİP UĞUR - İstirham ediyorum, gelirsiniz, bizimle beraber bir gün geçirirsiniz...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Arslan Tatar Vekilimiz de davet etti.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

ŞIRNAK ENGELLİLER DERNEĞİ BAŞKANI TAYYİP UĞUR - Biz teşekkür ederiz, Allah razı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nurben Hanım, Sağırılar Federasyonundaki arkadaşımızın hatırı kalsın, ondan son bir söz alalım, sonra da kapatacağım.

TÜRKİYE SAĞIRLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI ORKUN UTSUKARCI - Hepimizin konusu birbiriyle çok bağlantılı ve ilişkili ve aynı şeyde tekrara düşüyoruz. Bu noktada benim önerim, alt komisyon olarak izleme, denetim ve inceleme komisyonu kurularak, oradan süzülerek sizin önünüze mi gelse bazı konular?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bu odak çalışma grubu o felsefeyle başlattığımız bir çalışma, o yüzden onu sizinle birlikte devam ettireceğiz.

Odak çalışmaya hazırlanalım olur mu?

TÜRKİYE SAĞIRLAR KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU BAŞKANI ORKUN UTSUKARCI - Ben hazırım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Tabii, bugün hem Nurben Hanım size hem Semih Bey'e müteşekkirimiz, inşallah bu süreci birlikte devam ettireceğiz ve ben tüm katılımcılarımıza da teşekkür ediyorum.

Yusuf Bey söz istedi, hayır diyemeyiz ama ben burada kendi mikrofonumu keseceğim, sonra da sizin mikrofon otomatikman kendini kapatacak bir müddet sonra.

Buyurun.

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Değerli Bakanım, öncelikle, Komisyon adına siz her yeri gezdiniz, çağrılan yerlere geldiniz; onunla ilgili tekrar şükran sunuyorum.

Şimdi, buradaki, 2008 sonrası emeklilerle ilgili bir yasa değişti ancak bu yasa geriye dönük bütün bireyleri kapsadı. Tekrar bu yasanın incelemesi için engellilerden şikâyetler geliyor. 2008 sonrası değil... Bir de şöyle yaptılar: Rapor incelemeye giderken üstten aşağıya doğru geldiler. Nasıl? En yüksek rapor neresi diye... Eğer engel bacakta yüzde 38'se... "Hayır, emekli olamazsın." diyor. E, şeker hastalığı da bacağı bu hâle getiriyor zaten. Bu nedenle, bu hâle getirilmeli. Bence, tekrar bu insanlar hastaneye sevk edilmemeli.

2005 tarihine kadar Türkiye'de işe giren bütün memurların sayısı 5 bindi, şimdi 80 binleri geçti. Bu yönüyle gerek bütün siyasileri gerek sizleri tebrik etmemek mümkün değil, şükran sunuyoruz. Bu kontenjanlar dolum noktasına geldi, daha önce de ifade ettiğimiz gibi. Bu kotalar mutlaka artmalı. Aynı zamanda, İhale Kanunu'nda bir kurum ihaleye girerken devlete vergisi var mı, başka yere borcu var mı diye evrak tamamlaması talep edilir. Bu kurumlar engelli kotasını doldurmuş mu? Bu da en az 200 bin engelli iş sahibi yapar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKİYE SAKATLAR KONFEDERASYONU BAŞKANI YUSUF ÇELEBİ - Bir de Mahmut Bey de ifade etti, ben bir şey söyleyeyim, şu anda Resmî Gazete'de çıktı, Cumhurbaşkanımız tarafından onaylandı. Bütün belediyelerde, büyük şehirlerde engelli, yaşlı daire başkanlığı, küçük şehirlerde müdürlük kurulmalı, bütçeler olmalıdır diye. Bu Komisyon bunu takibe almalı, bunlar da oradaki işi icra eder diye düşünüyorum, bu vesileyle şükranlarımı sunuyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yaptırımı yok Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz de tüm katılımcılarımıza teşekkür ediyoruz.

İnşallah yarın ki kısa toplantımızla bu haftayı tamamlayacağız. Önümüzdeki hafta yine "full" çalışacağız. Bu süreçte hep birlikte dinlemeye, konuşmaya, üretmeye devam edeceğiz. Tekrar hem bugün için hem bundan sonraki süreç için teşekkür ediyoruz.

Herkese hayırlı akşamlar.

